Бүтүн өлкәләрин пролетарлары, бирләшин!

Азәрбајчан Кәнчләри

1919-чу илдән октјабрын 27-дән чыхыр

АЗӘРБАЈЧАН ЛККИ МК-нын ОРГАНЫ • «АЗЕРБАЙДЖАН ГЯНДЖЛЯРИ»—ОРГАН ЦК ЛКСМ АЗЕРБАЙДЖАНА

№ 127 (10756) ЧҮМӘ АХШАМЫ, 27 ОКТЈАБР 1988-чи ИЛ. Гијмәти 3 гәпик.

Бөјүк Октјабр сосиалист ингилабынын 71-чи илдөнүмү мүнасибәтилә

Сов.ИКП МК-нын ШҮАРЛАРЫ

1. Јашасын Бөјүк Октјабрын 71-чи илдөнүмү!

2. Јашасын јарадычы тә'лим, совет чәмијјәтинин јениләшдирилмәсинин идеја әсасы олан марксизм-ленинизм!

3. Ленинчи болшевикләрә, партија, мүһарибә вә әмәк ветеранларына ешг олсун!

4. Јолдашлар! Сов.ИКП XXVII гурултајынын вә XIX Үмумиттифаг партија конфрансынын гәрарларыны һәјата кечирәк! Ингилаби јенидәнгурманын дөнмәзлијинә наил олаг!

5. Коммунистләр! Нүмунә вә инандырма гүввәси илә милјонларла адамы сосиализмин јениләшдирилмәси просесинә чәлб един!

6. Совет Иттифагынын зәһмәткешләри! Игтисади ислаһатын һәјата кечирилмәси уғрунда мүбаризә апарын, там тәсәррүфат һесабыны, өзүнүмалијјәләшдирмә принсипини, ичарәни вә кооперасијаны тәтбиг един!

7. Фәһләләр, кәндлиләр, зијалылар! Партијанын сосиал-игтисади сијасәтини, халгын һәјат шәраитини јахшылашдырмаг хәттини виҹданлы вә јарадычы әмәклә һәјата кечирәк!

8. Совет Иттифагынын вәтәндашлары! Ленин милли сијасәтинин бөјүк наилијјәти олан ССРИ халглары гардашлығыны мөһкәмләндирин!

9. ССРИ вәтәндашлары! Сијаси системин ислаһатында, Советләрин ролунун јүксәлдилмәсиндә, һәјатымызын бүтүн саһәләринин демократикләшдирилмәсиндә фәал иштирак един!

10. Коммунистләр! Советләр өлкәсинин вәтәндашлары! Һәгигәти вә ашкарлығы бәргәрар един, бүрократизмин, мүһафизәкарлығын вә әталәтин көкүнү кәсин!

11. ССРИ вәтәндашлары! Ганунун алилијини, инсан һүгугларыны вә азадлыгларыны, һакимијјәтин нүфузуну бәргәрар едән сосиалист һүгуги дөвләти јарадаг!

12. Совет Иттифагынын вәтәндашлары! Тәбиәтин мүһафизәси уғрунда чыхыш един, әтраф мүһитин горунмасында иштирак един!

13. Аграр-сәнаје комплексинин ишчиләри! Әһалинин әрзаг тәчһизатынын јахшылашдырылмасы уғрунда мүбаризә апарын, јени тәсәррүфатчылыг формаларыны даһа чәсарәтлә мәнимсәјин!

14. Совет алимләри, мүһәндисләри, ихтирачылары! Елми-техники тәрәггини, истеһсалын интенсивләшдирилмәсини, әмәк мәһсулдарлығынын јүксәлдилмәсини сүр'әтләндирин!

15. Халг тәһсили ишчиләри! Мәктәб ислаһатыны һәјата кечирин, кәнч нәсли мүасир биликләрлә, әмәк вәрдишләри илә, идеја инамы илә силаһландырын!

16. Сәһијјә ишчиләри! Тибб јардымынын кејфијјәтини јүксәлдин, адамлара даһа артыг диггәт вә шәфгәт көстәрин!

17. Әдәбијјат вә инчәсәнәт хадимләри! Инсанын мә'нәви аләмини зәнкинләшдирин, фәал вәтәндаш мөвгејини формалашдырын, јенидәнгурманын кедишини доғру-дүзкүн вә парлаг шәкилдә әкс етдирин!

18. Совет һәмкарлар иттифаглары! Зәһмәткешләрин һүгугларыны гәтијјәтлә вә ардычыл мүдафиә един, тәсәррүфатчылығын, әмәјин тәшкилинин вә стимуллашдырылмасынын јени методларынын тәтбигинә наил олун!

19. Комсомолчулар! Оғлан вә гызлар! Бөјүк Ленинин ирсинә ијәләнин, чәмијјәтин ингилаби јениләшдирилмәси уғрунда фәал мүбаризләрин өн сыраларында олун!

20. Јашасын јенидәнгурманын фәал иштиракчысы, кәнч нәслин гајғыкеш тәрбијәчиси олан совет гадынлары!

21. Совет дөјүшчүләри! Сосиалист Вәтәнини мөһкәм горујун, фәдакар вәтәнпәрвәрләр вә бејнәлмиләлчиләр олун!

22. Гој сүлһ вә сосиал тәрәгги уғрунда, азадлыг вә демократија уғрунда мүбаризәдә коммунист вә фәһлә партијалары илә, бүтүн ичтимаи гүввәләрлә Сов.ИКП-нин һәмрә'јлији мөһкәмләнсин!

23. Сосиализм дөвләтләринин халгларына атәшин салам! Гој гардаш өлкәләрин бирлији мөһкәмләнсин!

24. Дүнја халглары! Е'тимады, гаршылыглы анлашманы вә әмәкдашлығы мөһкәмләндирин! Дүнја сивилизасијасыны нүвә тәһлүкәсиндән горујаг!

25. Гој бөјүк Ленинин ады вә иши әсрләр боју јашасын!

ГАЈҒЫ

Ахар сулар сојудуса, хан чинарын јарпағына хал дүшдүсә, демәли пајыз кәлиб. Инди көлкәликләр дә чағырмыр адамлары. Лап чағырса белә, вахт нә кәзир, инди кәнддә вахты кәрәк гајғылара сәрф едәсән. Зәрдаб рајонундакы «Бакы фәһләси» колхозунда да гајғылар башдан ашыр. Памбыг јығымы гуртармаг үзрәдир демәк дә олар. Амма бу бир һәгигәтдир ки, колхозун тарлаларында мәһсул һәлә болдур. Бу ил тәсәррүфатда азы 1.650 тон «ағ гызыл» топланылмалыдыр. Онун да 1.300 тону јығылыб јола салыныб. Машынлар, једәкли тракторлар, тарла-мәнтәгә јолунда демәк олар ки, кечә-күндүз фасиләсиз ишләјир. Нәсиб Мусајевин башчылыг етдији комсомолчу-кәнчләр бригадасы мөвсүмүн әввәлиндән биринчи јердә кедир. Вә елә биринчи олараг сентјабр ајында иллик планы јеринә јетирмәси һаггында рапорт вермишдир. Тофиг Әлијевин вә Зүлфүгар Зејналовун башчылыг етдикләри бригадаларын кәнч памбыгчылары да јарышда өз һәмкарларындан кери галмамаға чалышырлар. Бу күн-сабаһ һәмин бригадаларда гәләбә рапортуну имзалајачаглар.

Рајонда дөвләтә иллик памбыг тәһвилинин јеринә јетирилмәси һаггында илк гәләбә рапортуну исә јенә дә Зәрдаби адына колхозун кәнч тарла баһадырлары имзаламышлар. Онларын һүнәри дикәр тәсәррүфатлардакы һәмкарларыны да үрәкләндирмишдир. Нечә ки, «Бакы фәһләси» колхозунда да биринчиләр сырасында олмаг арзусу күндәлик әмәли ишдә дә өзүнү көстәрир.

Колхозда кәнч сүр'әт усталарынын иши хүсусилә фәрәһ ојадыр. Бурада Сона Мүрсәлованы, Јеканә Зејналованы, Радә Әлијеваны јахшылара нүмунә көстәрирләр. Һәр ахшам гапанчылар бу гызларын кәтирдикләри долу хараллары көрүнчә һејрәтләрини кизләдә билмир, һамы ешитмәк үчүн учадан дејирләр: Мүрсәлова—130 килограм! Зејналова—135 килограм! Әлијева—125 килограм! Вә бир гајда олараг хараллары хырмана бошалтмаздан әввәл колхоз комсомол тәшкилатынын үзвләриндән ибарәт кејфијјәт нәзарәтчиләри дә кәлиб дајанырлар гапанын кәнарында. Јығылмыш памбығын нәмлијини, зибиллијини диггәтлә јохлајырлар. Тәмиз јығылмыш мәһсула көрә сағ ол ешидәнләр чох олуб. Сона, Јеканә вә Радә исә һәр ахшам кејфијјәтә көрә дә сағ ола, тәшәккүрә лајиг көрүлүрләр. Гызлар јахшы билирләр ки, јығдыглары мәһсулун кејфијјәтлилијинә көрә колхозун кәлири дә чохалмыш олар. Үмумијјәтлә, кејфијјәт инди күнүн ән ваҹид мәсәләсидир вә рајонун дикәр колхозларында да она нәзарәт етмәк комсомолчулара һәвалә олунмушдур.

«Бакы фәһләси» колхозунда кејфијјәти тә'мин етмәк сәбәбиндән бечәрмә дөврүндә дә чох бөјүк әмәк сәрф едилмишдир. Бригадаларда һәр кола ајрыча гуллуг көстәрилмиш, зәрәрверичиләрә гаршы вахтында экс-тәдбир көрүлмүш, саһәләрә азы 6—7 дәфә култивасија чәкилмишдир. Суварманын јүксәк агротехники кејфијјәтдә кечирилмәси дә бол мәһсул үчүн тә'минат јаратмышдыр. Вә тәсадүфи дејил ки, Мәһәммәд Мүрсәлову, Бабачан Һүсејнову вә онларын даһа нечә һәмкарыны суварма усталары кими таныјырлар. Бурадакы «уста» сөзү мәһз кејфијјәтдән хәбәр верир. Ејни вахтда һејвандарларын да иши азалмыр. Мал-гаранын гыш күнләриндә бол вә кејфијјәтли јемлә тә'мин едилмәси үчүн ферма ишчиләри дә бу күнләрдә бүтүн имканларыны сәфәрбәрлијә алмышлар. Бунун нәтичәсидир ки, 1.300 тона јахын гуру от тәдарүк едилиб ферманын јанында тајалара вурулмуш, 2.000 тона јахын силос, 1.200 тондан чох сенаж басдырылмышдыр. Колхозун күләш еһтијаты да чохдур.

Зәрдабын дикәр кәндләриндә дә пајыз гајғылары чохалмышдыр. Әсас гајғы јетишдирилмиш бол мәһсулу вахтында јығыб дөвләтә тәһвил вермәк, мал-гаранын гышламаја һазырланмасыны һәјата кечирмәкдир.

Ә. ӘЛИШОҒЛУ.

МӘҺСУЛ—88

Ханлар рајону. С. Вурғун адына колхозун сүд-әмтәә фермасында чалышан Рәфигә Бабајева бу ил һәр инәкдән 4.200 килограм сүд сағмағы вә'д едиб. Өтән ајларын нәтичәләри көстәрир ки, о, сөзүнә әмәл едә биләчәкдир. Шәкилдә сиз Рәфигә Бабајеваны көрүрсүнүз.

Фото Ү. Мурадовундур.

ПАРТИЈАНЫН Е'ТИБАРЛЫ КӨМӘКЧИСИ

Совет өлкәсинин кечмишини, индисини вә кәләчәјини 70 иллик јубилеји бу күнләр кениш гејд едилән Үмумиттифаг Ленин Коммунист Кәнчләр Иттифагындан ајры тәсәввүр етмәк мүмкүн дејилдир. ҮИЛККИ-нин биографијасында фәрәһли күнләр дә, чәтин күнләр дә олмушдур, лакин комсомол Ленин ишинә һеч вахт хилаф чыхмамыш, Коммунист Партијасынын көстәришләрини һәјата кечирмиш, онун мүбариз вә сәдагәтли көмәкчиси олараг галмышдыр.

Азәрбајчан КП МК-да республика комсомол һәрәкатынын ветеранлары, партија, мүһарибә вә әмәк ветеранлары, республика ЛККИ МК бүросунун үзвләри, комсомол комитәләринин катибләри, фәһләләр, алимләр, тәләбәләр, мәктәблиләр илә кечирилән көрүшдә кәнчләр иттифагынын тарихиндән, јенидәнгурманын бөјүк мәгсәдләрини әмәли сурәтдә һәјата кечирмәк саһәсиндә комсомол тәшкилатлары гаршысында дуран бөјүк вәзифәләрдән сөһбәт кетмишдир. Бу көрүш тәнтәнәли јубилеј шәрәфинә бир-биринә хош сөзләр демәк, тәбрик нитгләри сөјләмәк мәрасими дејилди. Көрүшдә кәнчләрин проблемләри барәсиндә заманын руһуна ујғун, чидди вә әмәли сөһбәт кетмишдир.

Азәрбајчан КП МК-нын биринчи катиби Ә. Х. Вәзиров демишдир: Инди јени нәсл, јенидәнгурма нәсли мараглы, амма сон дәрәчә мүрәккәб бир заманәдә бөјүјүр вә формалашыр. Буна көрә дә севиндиричи һалдыр ки, республиканын оғлан вә гызлары даим тәшәббүскарлыг көстәрирләр, нөгсанлара дөзмәк истәмирләр, нәинки тәнгид едирләр, башланмыш просесләрә һәм дә фәал сурәтдә гошулублар. Кәнчләр арасында бир чох тәшәббүсләр, вәтәнпәрвәрлик һәрәкатлары јараныр; одур ки, бүтүн јени рүшејмләри мүдафиә етмәк, күч топламагда онлара көмәк етмәк вачибдир.

Бизим күнләрдә доғма дијарын тарихинә мараг артмышдыр, буна көрә дә Азәрбајчан ЛККИ МК јанында јарадылмыш «Гала» кәнчләр бирлијинин үзвләрини анчаг алгышламаг олар; онлар гәдим абидәләрин гајғысына галмағы көнүллү сурәтдә өз өһдәләринә көтүрмүшләр. Кәнчләр бирлији абидәләрин учотуну апарыр, онларын бәрпасы илә мәшғул олур, республика рајонларына експедисијалар тәшкил едир. Вәтәнә мәһәббәти сөздә дејил, ишдә көстәрир. Республика јарадычы кәнчләр чәмијјәти өз сыраларында исте'дадлы кәнчләри бирләшдирмишдир. Чәмијјәт сәркиләр, вернисажлар, концертләр тәшкил етмишдир. Кәнч бакылыларын асудә вахтыны мараглы вә рәнкарәнк кечирән Азәрбајчан Иншаат Мүһәндисләри Институтунун «Чәнкин» експериментал идман-истеһсалат бәдән бирлијинин тәчрүбәси өлкәдә мәшһурдур. Сијаси клублар јарадылыр вә мүвәффәгијјәтлә фәалијјәт көстәрир. Бурада комсомол башчылары кәнчләр арасына кедиб партијанын сијасәтини изаһ едир, она һәр кәсин тәлбиндә рәғбәт ојадырлар. Кәнчләр әсаслы игтисади ислаһатын һәјата кечирилмәсиндә кениш иштирак едирләр. Онлар јенилик кәтирир, бүрократларла сөзүн әсл мә'насында чарпышырлар—белә һаллар да аз дејилдир. Көрүшдә дејилмишдир: Елә шәраит јаратмаг лазымдыр ки, һәр бир габилијјәтли кәнч өзүнү көстәрә билсин.

Көрүш иштиракчыларынын ачыг вә ишкүзар чыхышлары Азәрбајчан кәнчләринин бугүнкү ишләринин парлаг мәнзәрәсини верирди. Оғлан вә гызлар Ленин комсомолунун јубилејини јахшы ишләрлә гаршылајырлар: республикада еколожи шәраитин јахшылашдырылмасында иштирак едир, бејнәлмиләлчи дөјүшчүләрин гајғысына галыр, али мәктәбләрдә тәләбә өзүнүидарәсинин ролуну артырыр, ушаг евләринин вә интернатларын тәрбијәчиләринә гајғы көстәрирләр.

Дурғунлуг илләри комсомол тәшкилатларынын фәалијјәтинә тә'сир көстәрмишдир. Инди онларын нүфузу јенидән артыр. ҮИЛККИ-нин реал күчүнү һисс едән кәнчләр комсомолун көмәји илә игтисади вә сосиал дәјишикликләрә гошулмаг әзминдәдирләр. Буна көрә дә кәнчләр иттифагы заһири тәмтәраг, кағызбазлыг үнсүрләриндән гәтијјәтлә үз дөндәрмәли, кәнчләрин проблемләри илә мәшғул олмалыдыр. Комсомолун јени нәслинә — сабаһ ҮИЛККИ сыраларына дахил олачаг пионерләрин тәрбијәсинә даһа чох фикир вермәк лазымдыр.

Комсомол һәрәкатынын ветеранлары көрүшдә чыхыш едиб һәјәчанла вә севинчлә билдирмишләр ки, онларын өмрүнүн ән јахшы илләри мәһз комсомолла бағлы олмушдур. Ән'әнәләрин варислији вә инкишафы — ветеранларын тәчрүбәсини кәнчләрин чәсарәти илә бирләшдирмәјин јолу бах, будур. Азәрбајчан Коммунист Кәнчләр Иттифагынын әсасыны гојанлары, иттифагы инкишаф етдирәнләри бугүнкү ишләрә даһа кениш чәлб етмәк лазымдыр.

Бејнәлмиләлчи дөјүшчүләрин шәһәр шурасынын сәдри Е. Мурадов, Кировабад дәмир јолу шө'бәси, локомотив депосунун машинисти В. Мәммәдов, Азәрбајчан ЛККИ МК јанында «Гала» кәнчлик бирлијинин рәһбәри, архитектор И. Әлијев, Бакы зејтун консерв заводунун устасы В. Сүлејманов, Владимир Илич адына Јени Бакы нефтајырма заводунун лаборанты Л. Бәширова, Азәрбајчан ССР Елмләр Академијасы Фәлсәфә вә Һүгуг Институтунун кичик елми ишчиси Ч. Моллазадә, Саатлы рајонундакы Сабир адына колхозун сүрүчү-механики Н. Чәфәрова, Азәрбајчан ЛККИ МК јанында республика Ингилаби Шөһрәт Шурасынын үзвү Ә. Рәчәбов, Н. Нәриманов адына Азәрбајчан Тибб Институтунун тәләбәси С. Ахундова, Азәрбајчан Иншаат Мүһәндисләри Институтунун баш мүәллими Р. Иманов, Азәрбајчан ЛККИ МК јанында Јарадычы Кәнчләр Чәмијјәтинин сәдри Ф. Бәдәлбәјли, Ј. Гагарин адына Бакы пионер вә мәктәблиләр сарајынын директору Ә. Әлијев, Азәрбајчан ЛККИ МК-нын биринчи катиби С. Әләкбәров көрүшдә чыхыш едәрәк, сосиал-игтисади вәзифәләрин јеринә јетирилмәсинә кәнчләрин гүввәсини һансы јолларла даһа сәмәрәли ишә јөнәлтмәкдән, комсомола партија гајғысыны ишлә нечә доғрултмагдан данышмышлар.

Көрүшдә Азәрбајчан КП МК бүросунун үзвләри С. Ч. Гасымова, Р. Ј. Зејналов, В. Н. Коновалов, А. Т. Расизадә, Л. Х. Рәсулова, Һ. Ә. Һәсәнов, Азәрбајчан КП МК партија-тәшкилат иши шө'бәсинин мүдири В. Ә. Һүсејнов иштирак етмишләр.

(Азәринформ).

АЗӘРБАЈЧАН ЛККИ МК-да

АЗӘРБАЈЧАН ЛККИ МК БҮРОСУ ВӘ АЗӘРИТТИФАГЫН ИДАРӘ ҺЕЈ'ӘТИ

«1987-чи илдә комсомол вә пионер тәшкилатларынын јабаны мејвә, киләмејвә, дәрман отлары вә дикәр тәсәррүфат әһәмијјәтли биткиләр јығылмасы үзрә республика мүсабигәсинин јекунлары һаггында» биркә гәрар гәбул етмишләр.

1987-чи илдә комсомол вә пионер тәшкилатларынын јабаны мејвә, киләмејвә вә дәрман биткиләри јығылмасы үзрә республика мүсабигәсиндә иштиракы барәдә республика ЛККИ рајон комитәләринин вә рајон тәдарүк, сәнаје вә тичарәт кооперативләри идарәләринин тәгдим етдији материаллары нәзәрдән кечирәрәк Азәрбајчан ЛККИ Гусар вә Кәлбәчәр рајон комитәләрини Азәрбајчан ЛККИ МК-нын Фәхри фәрманы илә, Гусар рајон кооперативләр иттифагынын рајон тәдарүк, сәнаје вә тичарәт кооперативләри идарәси, Кәлбәчәр рајон истеһлак чәмијјәтинин рајон тәдарүк сәнаје вә тичарәт кооперативләри идарәси, Азәриттифагын Идарә Һеј'әтинин Фәхри фәрманы илә тәлтиф едилмишләр. Биринчи мүкафатын верилмәмәси гәрара алынмышдыр. 3.300 манат мәбләғиндә икинчи мүкафат Азәрбајчан ЛККИ Гусар Рајон Комитәсинә, РХМШ-јә вә рајон тәдарүк, сәнаје вә тичарәт кооперативләри идарәсинә верилмишдир. 200 манат мәбләғиндә үчүнчү мүкафат Азәрбајчан ЛККИ Кәлбәчәр Рајон Комитәсинә, РХМШ-јә вә рајон тәдарүк, сәнаје вә тичарәт кооперативләри идарәсинә верилмишдир.

Иши даһа јахшы тәшкил етдикләринә, јабаны мејвәләрин вә дәрман отларынын јығылмасы үзрә комсомол вә пионер тәшкилатларынын республика мүсабигәсиндә фәал иштирак етдикләринә көрә ашағыда көстәрилән комсомол вә пионер тәшкилатлары Азәрбајчан ЛККИ МК-нын вә Азәриттифагын Идарә Һеј'әтинин фәхри фәрманлары илә тәлтиф едилмиш вә онлара мүкафатлар верилмишдир:

Икинчи мүкафат 200 манат мәбләғиндә.

—Гусар рајонундакы Авачыг кәнд сәккизиллик мәктәбинә, јығымын рәһбәринә—50 манат;

—Гусар рајонундакы Јасаб кәнд орта мәктәбинә, јығымын рәһбәринә—50 манат;

Үчүнчү мүкафат—100 манат мәбләғиндә.

—Гусар рајонундакы Мучуг кәнд орта мәктәбинә, јығымын рәһбәринә—25 манат;

Кәлбәчәр рајонундакы Отаглы кәнд сәккизиллик мәктәбинә, јығымын рәһбәринә—25 манат;

—Кәлбәчәр шәһәр 2 нөмрәли орта мәктәбинә, јығымын рәһбәринә—25 манат;

—Кәлбәчәр рајонундакы Каһа кәнд ибтидаи мәктәбинә,—јығымын рәһбәринә—25 манат;

—Варташен рајонундакы Филфилли кәнд орта мәктәбинә, јығымын рәһбәринә—25 манат.

Пионер вә мәктәблиләрин бөјүк бир групу гијмәтли һәдијјәләрлә тәлтиф едилмишдир.

ЈҮКСӘК КӨСТӘРИЧИЛӘРЛӘ

Бу күн Сумгајыт Шәһәр Комсомол Комитәси өз әтрафында 33 мин оғлан вә гызы бирләшдирир. Бәс, кәнчләр В. И. Ленин адына Үмумиттифаг комсомолунун 70 иллик јубилејини һансы наилијјәтләрлә гаршылајыр? Јубилеј мүнасибәтилә һансы тәдбирләр һазырланмышдыр? Һәмин суалла шәһәр комсомол комитәсинин биринчи катиби Рафаел Хәләфова мүрачиәт етдик. О деди:

— Әввәла ону дејим ки, кәнчлик шәһәринин истәр сәнаје вә тикинти, истәрсә дә дикәр саһәләриндә чалышан оғлан вә гызларымыз өзләринин әламәтдар јубилејини алнычачыг, үзүағ, јүксәк әмәк наилијјәтләри илә гаршылајырлар. Бир сыра сәнаје вә тикинти објектләриндә чалышан комсомолчу-кәнчләр коллективләри јубилеј мүнасибәтилә «10 зәрбәчи әмәк һәфтәси» девизи илә чалышараг көтүрдүкләри өһдәлијә вахтындан хејли тез әмәл етмишләр. Әлдә олунан наилијјәтләрдә синтез каучук, үзви синтез истеһсалат бирликләринин, үст-трикотаж фабрикинин вә В. И. Ленин адына Азәрбајчан бору прокаты заводунун әмәк коллективләри даһа чох төһфә вермишләр.

Ленин комсомолунун 70 иллији шәрәфинә һәср олунмуш имәчиликдә әлдә олунан 25 мин манат вәсаит һесабына Әфганыстан дөјүшләриндә мәрдликлә һәлак олмуш сумгајытлы кәнчләрин хатирәсини әбәдиләшдирмәк үчүн мемориал абидә учалтмағы гәрара алмышыг.

Артыг бир нечә күндүр ки, јубилеј шәнликләри В. И. Ленин адына шәһәр мејданында «Комсомол шәрәфи» һәфтәси «Ленин, партија, комсомол» девизи илә өз ишинә башламышдыр. Һәмин күн — октјабрын 21-дә В. И. Ленин адына шәһәр мејданында һәфтәнин тәнтәнәли ачылышында бојну гырмызы галстуклу пионерләр, синәси комсомол нишанлы оғлан вә гызлар бәшәријјәтин даһи рәһбәринин абидәси өнүнә тәзә күл-чичәк дәстәләри гојмушлар. Бурада тәнтәнәли пионер хәтти тәшкил едилмишдир.

Һәфтәнин давам едәчәји күнләрдә комсомол шәрәфи залларынын вә күшәләринин, «Орбита» дискотека клубу вә «Гызыл күл» видео кафесинин тәнтәнәли ачылышы олачаг. Мәктәб Ленин музејләри јени-јени експонатларла зәнкинләшдирилмәкдәдир. Һәфтә иштиракчыларынын комсомол ветеранлары, ҮИЛККИ XX гурултајы вә Азәрбајчан ЛККИ XXXI гурултајынын нүмајәндәләри, шәһәримиздә јашајыб ишләјән Үмумиттифаг вә республика Ленин Комсомолу мүкафаты лауреатлары илә көрүшләри кечириләчәкдир.

Һәмин күнләрдә әмәк десантлары, база мүәссисәләринин комсомолчулары, истеһсалат габагчыллары, әмәк вә мүһарибә ветеранлары, һәмчинин гардаш Әфганыстан торпағында һәрби хидмәтләрини лајигинчә баша вурмуш кәнчләр мәктәблиләрин гонағы олачагдыр. Бундан башга зәрбәчи комсомол тикинтиләринә, илин вә он биринчи бешиллијин ән мүһүм бурахылыш објектләринә гијаби сәјаһәтләр кечириләчәк, кимјачыларын мәдәнијјәт сарајында «Шән вә һазырчаваблар клубу» үзвләринин финал көрүшү олачаг, һәмчинин техники јарадычылыг сәркиләри ачылачагдыр.

Һәфтә иштиракчылары үчүн, һәмчинин Үмумиттифаг комсомолунун 70 иллији мүнасибәтилә «Халглар достлуғу» вә «Сумгајыт шәһәр музејләри»ндә, Нәсими адына истираһәт паркында вә бир сыра мүәссисәләрдә поезија, сијаси плакат мүсабигәләри, Әфганыстан дөјүшләриндә һәлак олмуш кәнчләрин хатирәсинә һәср олунмуш шаһмат јарышлары, һәмрә'јлик јармаркасы, күтләви халг кәзинтиси вә с. тәдбирләр дә тәшкил олуначагдыр.

В. И. Ленин адына мејданда «Ушаглар сүлһ уғрунда мүбаризәдә» девизи илә асфалт үзәриндә рәсм, комсомолун кечдији шәрәфли јолу әкс етдирән фотомонтажлар, дивар гәзетләринә бахыш-мүсабигә, фестивал шәһәрләринә сәјаһәт-ојунлар, һәрби чағырышчыларла сөһбәт вә с. тәдбирләр кечирилмәси дә планлашдырылмышдыр.

Һәфтәнин сон күнү—октјабрын 29-да иштиракчылар истеһсалат габагчылларынын әмәк рапортларыны динләјәчәк, шәһәрин онларча ветеранына «70 ил ҮИЛККИ сыраларында» хатирә дөш нишанлары тәгдим едиләчәк, мәктәблиләрин бир групу пионер вә комсомол сыраларына гәбул олуначаглар.

Һәфтә «Бизим бөјүк гардашымыз, рәһбәримиз вә јолдашымыз» девизи илә дружина хәтти вә пионер фәалларынын үмумшәһәр топланышы илә баша чатачагдыр.

Сөһбәти јазды: Әләскәр ГУРБАНОВ, Рәшид ИСКӘНДӘРОВ.

Јенидәнгурманын кәнч гвардијачылары

Кәрәк јазан да јансын

—Деди. Бу сөздән өз пајымы көтүрдүм.

...Гывраг, чевик бахышларла күлүмсүндү.

—Дејәсән сөзлү адама охшајырсыныз,—дедим.

Елә бил ганадлары ачылды:

—Сиз журналистсиниз?

—Бәли...

Кәнарда дајаныб фикир верән беш-алты нәфәрдән бири учадан деди:

— Сәс еләмә, мүхбири јахалајыб бу дәгигә пәрт едәчәк.

О, сөзүнә давам едәрәк фикрими јајындырды.

—Дејәсән, јазмаға кәлмисиниз.

—Хејир,—дедим,—шәхси ишим вар, кәзмәјә кәлмишәм.

О, јенә күлүмсүнәрәк јанпөртү деди:

—Јәгин ки, кәзмәјә чыханда гәләминизин дурғунлуг дөврү башлајыр.

Бу сөзү дејә-дејә чеврилиб јолдашларына тәрәф кетди.

Мән хејли дајаныб онун ардынча бахдым. Истәдим кери чағырыб дејим ки... Сонра өзүм онун јанына кетмәји гәрара алдым. Јолдашлары илә өз араларында данышыб күлүрдүләр.

—Һә, чаван оғлан, сөһбәтимиз јарымчыг галды.

—Нејнијим—деди,—кәзмәјә кәлмисиниз. Әкәр кәзмәјә кәлмәсәјдиниз, бир аз әтрафлы данышардыг.

—Нә барәдә?

—Кәндли кәнчләрин иши-күчү, мәдәни истираһәти, әјләнчәси, асудә вахт проблеми вә с. һагда.

—Нечәди, асудә вахтдан сәмәрәли истифадә едә билмирсиниз?

—Шәхсән мән өзүмү дүшүнмүрәм. Үмумијјәтлә, республикамызда кәнчләрлә апарылан мәдәни-күтләви ишин сәвијјәси ганеедичи дејил. Һамы тәләб едир, план истәјир. Адамларын сағламлығы вә күмраһлығы һеч кими дүшүндүрмүр.

—Мәсәлән, кими нәзәрдә тутурсунуз?

—Елә бири сиз журналистләри. Сәккиз илдән чохду ки, тәсәррүфат бригадири ишләјирәм. Һәлә көрмәмишәм ки, бир нәфәр јахынлашыб һәр һансы бир кәнчин әјәр-әскији илә марагласын, онун сосиал һәјат тәрзини өјрәниб десин ки, кәнд сәнин кәнчлик тәләбләрини аз да олса өдәјирми? Әкәр өдәмирсә вә ја өдәјә билмирсә, нијә?! Демирәм јазмырсыныз. Анчаг јазанда да ишыглы, мүсбәт фактлары көтүрүб шиширдирсиниз. Әслиндә белә јазылар кәнчлијә дејил, мүдиријјәтә бир мәдһијјәдир. Сиз елә билирсиниз ки, кәндләрдән үз чевириб, доғма очаглардан перик дүшән кәнчләр узаг шәһәрләрә јүнкүл газанч далынча гачырлар? Хејир. Онлар бурадакындан да үчгат артыг ағыр ишләрдә чалышырлар. Лакин ишдән сонра һәгиги мә'нада динчәлир, шән вә мә'налы истираһәт едирләр. Мән онлары һәрдән кери чағырмаг истәјирәм. Анчаг һара, һансы мәдәнијјәтә?

Үстүмүзү унлу көрүб адымызы дәјирманчы гојурлар, биз дә охујуруг, јәгин ки, сиз дә охујурсунуз. Көрүрсүнүзмү, рус јазычыларындан Јевкени Носов, Иван Василјев кәнддән өтрү нечә јанырлар. Кәнд үчүн онлар кими јанмаг лазымды.

Тәсәввүр един ки, бу бојда колхозун памбыг тарлаларынын һеч бириндә алтында далдаланмаға көлкәлик јох иди. Сон бир илдә рајонун вә колхозун тәзә рәһбәрлији бу мәсәләдән хәбәр тутдугдан сонра тәкчә бир күн әрзиндә сәккиз памбыг тарласында тахта материалдан саһә дүшәркәләри тикдирди. Бу саат саһә дүшәркәләри кәндләримизин әксәријјәтиндә проблемдир. Мән буну дурғунлуг илләринин ачы нәтичәләри кими гәбул едирәм. Бунлар бир јана, кәлин, бир аз да тәсәррүфат әһәмијјәтли мәсәләләрдән данышаг.

Билирсинизми, тәсәррүфат чәбһәси һәм дә психоложи чәбһәдир. Инсан кәрәк әмәјә меһр салсын. Ондан зөвг алсын. Һал-һазырда колхоз тәсәррүфат системиндә мә'нәви мараг мәфһуму мирас кими сәсләнир. Сөһбәт јалныз мадди марагдан кедир. Мадди мараг исә инсан истәјинин јалныз бир формасыдыр. Кәнчлијин истәји исә түкәнмәздир. Мән дејәрдим ки, кәнд советләри кәндли кәнчләрин сосиал һәјатындан чох-чох узаг дүшүбләр. Онлар јалныз кәнчләрлә паспорт гејдијјаты учотундан чыханда вә јахуд да гејдијјата аланда көрүшүрләр. Атам фермада ишләјир. Онун јанына тез-тез кедирәм. Һәр дәфә үрәјим ағрыјыр. Ахы, фермаларда көрпә ушаглар да јашајыр. Нәјә көрә дәмир турба вә арматурлардан гурашдырма ферма евләри дүзәлтмирләр. Лап икикөзлү дә дүзәлтмәк олар. Алачыға кирәндә адам аз галыр ичәридә боғулсун.

Јери кәлмишкән дејим ки, кәндимиздә дурғунлуг илләриндә сән демә көрпәләр еви «вармыш». Фәалијјәт көстәрирмиш. Бурада әллијә јахын ушаг «динчәлирмиш». Анчаг нә бинасы, нә јери, јурду, нә дә чарпајысы вармыш. Белә сеһрли хидмәт нөвү кимә лазым имиш. Јахшы ки, колхозун тәзә рәһбәрлији бу мәсәләни дә һәлл етди.

Сөһбәт мараглы да олса, узанырды.

—Чаван оғлан, кәлсәнә кеч дә олса, таныш олаг, —дедим.

—Адым Елдарды. Фамилјам Әкбәров. Ағчабәди рајонунун «Шәфәг» колхозунда бригадир ишләјирәм. Коммунистәм. С. Ағамалыоғлу адына Азәрбајчан Кәнд Тәсәррүфаты Институтунда икинчи курсда охујурам.

О, ирадлардан сонра көнлүмү алмаг истәди.

—Сизи гынамырам. Онсуз да бүтүн өлкә дурғунлуг ичиндәјди. Индән сонра мәнә елә кәлир ки, сиз гәләм саһибләри дә һәрәкәтә кәләчәксиниз.

Әбүлфәт МИСИРОҒЛУ.

700098 НӨМРӘЛИ ҺЕСАБА

Сумгајыт. Өтән шәнбә күнү фәһләләрин әксәријјәти үчүн истираһәт күнү олса да, ганунн истираһәт һүгугундан чох аз оғлан вә гыз истифадә етмишдир: 12 мин адам Сумгајытда бејнәлмиләлчи комсомолчулара абидә гојулмасы үчүн фонд јаратмаг барәдә шәһәр комсомол комитәсинин чағырышына гошулмушдур. Фонда көчүрүләчәк илк коллектив васаити ҮИЛККИ-нин 70 иллијинә һәср олунмуш үмумшәһәр имәчилијиндә топламаг гәрара алынмышдыр.

Азәрбајчанлы Е'тибар Салазов, рус Јури Калашников, ермәни Борис Газарјан Сумгајытда доғулуб боја-баша чатмышлар. Онлар бурада комсомол сыраларына дахил олмуш, бурадан ордуја кетмишләр. Вахт кәлмиш, алты нәфәр сумгајытлы оғлан көзүнү белә гырпмадан, өз һәјаты баһасына бејнәлмиләл борчуна сәдагәтини сүбут етмишдир. Онларын хатирәси шәһәр сакинләри үчүн мүгәддәсдир.

Комсомол имәчилији күнү шәһәрдә тәгрибән он мин комсомолчу сәһәр тездән өз иш јеринә кәлмишдир: полад әритмиш, ев тикмиш, минерал күбрәләр, алүминиум, полиетилен, каучук вә с. истеһсал етмишдир. Галанлары исә метал гырынтысы, кағыз топламыш, ағач әкмиш, күчә вә мејданлары абадлашдырмышлар. Һәмин күн шәһәрин комсомолчулары газандыглары тәгрибән 25 мин манат пулу Сумгајыт банк шө'бәсиндә ачылмыш 700098 нөмрәли һесаба көчүрмүшләр.

50 МИНИНЧИ МҮҺӘРРИК

Магдебургда (АДР) Карл Либкнехт адына мүәссисә коллективинин Совет Иттифагы үчүн һазырладығы әлли мининчи мүһәррик тәнтәнәли шәраитдә Латвија пајтахтынын Мангал кәми тә'мири заводунун истеһсалчыларына верилмишдир. Бу мүһәррик «Михаил Орлов» океан кәмисиндә гурашдырылыр. Мүһәррикләр гардаш өлкәдә совет балыгчы кәмиләриндә онларын истисмар тәчрүбәси нәзәрә алынмагла һазырланмышдыр.

Алим проблеми тәдгиг едир

КӘНД ӨЗ ӨВЛАДЛАРЫНЫ СОРАГЛАЈЫР

Јенидәнгурма хәттинин һәјата кечирилдији үч илдән бир гәдәр артыг вахт әрзиндә кәндин игтисадијјатында, мәдәни вә сосиал һәјатында мүәјјән дәјишикликләр баш вермишдир. Кәндин сосиал абадлығынын сүр'әти артмыш, бу саһәдә гаршыја чыхан бир сыра проблемләр вә онлары доғуран сәбәбләр ашкар едиләрәк һәлл олунмаға башланмышдыр.

Чәмијјәтимизин һәјатынын бүтүн саһәләринин ингилаби сурәтдә јениләшдији һазырки шәраитдә инсанын торпаға, әмәјә, һәјата, чәмијјәтә мүнасибәтини дәјишдирмәк, ону сијаси лагејдлик вәзијјәтиндән чыхарыб јарадычылыг вә тәшәббүскарлыг мәчрасына јөнәлтмәк саһәсиндә ирәлиләјишләр баш верир. М. С. Горбачов јолдаш колхозчуларын IV Үмумиттифаг гурултајындакы чыхышында демишдир: «...адамлар бу күн кәндә гајытмаға башламышлар. Онлар әввәлләр атылыб башлы-башына галмыш евләрә көчүб онлары мәскунлашдырыр, дөврijјәдән чыхмыш торпаглары чана кәтирирләр».

Кәндә кадрларла иш, онларын сечилиб јерләшдирилмәси вә тәрбијә едилмәси партија вә һөкумәтимизин һәмишә диггәт мәркәзиндә олмушдур. Кәнчләрдә вәтәнпәрвәрлик, ана торпаға бағлылыг, доғма јурда мәһәббәт һиссләрини күчләндирмәк саһәсиндә индијәдәк аз иш көрүлмәмишдир. Лакин бизим күнләрдә чох һаглы олараг е'тираф едилдији кими, бу саһәдә нөгсанларымыз, өзү дә чидди нөгсанларымыз да аз олмамышдыр. Онилликләр боју чәмијјәтимизин һәјатынын бир чох саһәләринин инкишаф етдирилмәсиндә бурахылмыш сәһвләр, мејдана чыхан мәнфи мејлләр бүтүн халг күтләләриндә, о чүмләдән кәнчләримиздә лагејдлик, сосиал фәаллығын зәифләмәси, ичтимаи мүлкијјәтә вә идарәетмә ишләринә јадлашма һалларыны мејдана кәтирмишдир.

Дурғунлуг илләриндә мәһдуд малијјә вә мадди-техники тә'минат, әмәјин стимуллашдырылмасынын гејри-игтисади методлары кәнд тәсәррүфатынын инкишафына өз мәнфи тә'сирини көстәрмиш, сосиал проблемләрин һәллинә диггәтин азалмасы кәндин инкишафынын әсасларыны чидди шәкилдә сарсытмышдыр. Бүтүн бунлар да кәнчләрин кәнддән миграсијасына сәбәб олмуш, һәтта бир сыра кәндләримизин кимсәсизләшмәсинә кәтириб чыхармышдыр.

Мә'лум олдуғу кими, сосиал инкишафын һәр бир гаты өз әввәлки тәмәли үзәриндә формалашыр. Бу мә'нада јаранмыш һазырки вәзијјәтин, бугүнкү чәтинликләримизин көкләри мүһарибәдән әввәлки илләрә кедиб чыхыр. Әкәр тарихә нәзәр салсаг, көрәрик ки, мәһз кәнд әһалисинин күтләви сурәтдә шәһәрә миграсијасы 20-чи илләрдән башламышдыр. Белә ки, 1926-чы илдән башлајараг кәнд шәһәрә һәр ил 1,4 милјон адам вермиш, нәтичәдә 1979-чу иләдәк өлкәмиздә кәнддән көчәнләрин сајы 73,1 милјона чатмышдыр ки, бу да һазырки кәнд әһалисинин тәхминән дөрддә үч һиссәсини тәшкил едир.

Әлбәттә, миграсијаја, бир тәрәфдән кәндин шәһәрдән сосиал-игтисади керилији, орада әмәк вә мәишәт шәраитинин пис олмасы сәбәб олмушдурса, дикәр тәрәфдән бу, өлкәмизин бу вә ја дикәр рекионунда башламыш ири сәнаје тикинтиләри, бөјүк мигјаслы тәсәррүфат әһәмијјәтли ишләр мәскунлашма зәрурәти илә әлагәләндирилмәлидир. Мәсәлән, 30—40-чы илләрдә өлкәмизин сәнајеләшдирилмәси хәттинин һәјата кечирилмәси заманы әмәк еһтијатларына олан еһтијачы тезликлә өдәмәк мәгсәдилә кәнддән шәһәрә 18 милјон азад ишчи гүввәси чәлб олунмушдур. Бу просес мүһарибәдән сонракы илләрдә дә давам етмишдир. Республикамызын да кәнд әһалиси, хүсусилә кәнчләри Иттифаг әһәмијјәтли ири сәнаје тикинтиләринин ишинә чәлб едилмиш, онларын әксәријјәти һәмин јерләрдә мәскунлашмыш вә кери гајытмамышдыр. Миграсија нәтичәсиндә сон 30 илдә республиканын бүтүн әһалисинин тәркибиндә кәнд сакинләри 6 фаиз азалараг 46 фаизә енмишдир.

Кәнчләримизин кәнддән чыхыб кетмәсинин әсас сәбәбләриндән бири илләрдән бәри бурада бир чох сосиал мәсәләләрин һәлл олунмамасыдыр. Бәли, мәһз сосиал инфраструктурун ачыначаглы һала дүшмәси әһалинин, хүсусилә кәнчләрин интенсив сурәтдә шәһәрләрә көчмәсинә, кәндләрин кимсәсиз галмасына, јеткинлик һалына чатмамыш әһалинин структурунун писләшмәсинә, һәм шәһәр үчүн, һәм дә кәнд үчүн чәтинликләр јаранмасына сәбәб олмушдур. Бир чох илләр һазырлыглы мүтәхәссисләрин кәнддән ахыны күчлү олмуш, онларын сабитләшмәсинә әһәмијјәт верилмәмишдир. Бунун нәтичәсидир ки, һазырда республикамызын кәнд јерләриндә дөрд миндән чох ев бош галмышдыр.

Азәрбајчан кәндинин сосиал симасыны ашағыдакы фактлар даһа ајдын көстәрир. Белә ки, һазырда республикамызын 4.200 кәндиндән 2,7 минининдә тәбии газдан истифадә олунмур, 3 миндән чох кәнддә су кәмәри, кәндләрин үчдә бир һиссәсиндән чохунда даими автобус әлагәси јохдур; һәр беш кәнддән биринә телефон, һәр дөрд кәнддән биринә радио чәкилмәмишдир. Бундан әлавә, тәгрибән 400 кәнд јашајыш мәнтәгәсиндә клуб јохдур, 180-дән артыг кәнд китабханасы шәхси евләрдә јерләшмиш, кәнд ушагларынын анчаг 7 фаизи мәктәбәгәдәр мүәссисәләрлә әһатә едилмишдир вә с.

Республикамызын Шамхор вә Ләнкәран рајонларында апарылан сосиоложи тәдгигатлар да көстәрмишдир ки, кәнд әһалиси сосиал шәраитдән наразыдыр. Мәсәлән, сорғуда иштирак едән кәнчләрин 38 фаизи кәнддә мәдәни-мәишәт хидмәтинин 15 фаизи әмәк шәраитинин дөзүлмәз олдуғу үчүн, 26,3 фаизи әмәк һаггынын ашағы олмасына көрә, 20,7 фаизи исә ихтисасыны артырмаг үчүн шәһәрә көчмәк истәдијини билдирмишдир.

Тәсәррүфатларын дәфәләрлә ириләшдирилмәси вә хырдалашдырылмасы, колхозларын күтләви сурәтдә совхозлара чеврилмәси, чохкәндли тәсәррүфатларын јаранмасы да аграр бөлмәнин инкишафыны ләнкитмиш, һәм дә билаваситә кәндин сосиал тәрәггисинә өз мәнфи тә'сирини көстәрмишдир. Белә ки, тәкчә 1959—1979-чу илләр әрзиндә өлкәмиздә 355 мин кәнд јашајыш мәнтәгәси (бүтүн кәндләрин тәгрибән јарысы), республикамызда исә 70-чи илләрдә јүзә гәдәр кәнд азалдылмыш, сон 25 илдә беш јүздән чох колхоз совхоза чеврилмишдир. Кичик шәһәрләрә, рајон мәркәзләринә әразичә јахын кәндләрин бирләшдирилмәси нәтичәсиндә һәмин кәндләрин әһалиси тәдричән кәнд тәсәррүфаты әмәјиндән узаглашмыш, кәндләрин ириләшдирилмәси исә кичик кәндләри диггәт мәркәзиндән јајындырмыш, бурада әслиндә сосиал-мәдәни инкишафа даир һеч бир програм һәјата кечирилмәмишдир.

Бәллидир ки, кәнд әһалисинә мәдәни-мәишәт хидмәтинин сәвијјәси, һәр шејдән әввәл, сосиал објектләрин тикинтиси сүр'әтиндән асылыдыр. Лакин узун илләрдән бәри республикамызда тикинти тәшкилатлары көрдүкләри ишин дәјәринин ашағы дүшмәмәси үчүн истеһсал тә'јинатлы објектләрин тикинтисинә даһа чох үстүнлүк верир, сосиал-мәдәни објектләрин тикинтисинә исә икинчи дәрәчәли иш кими бахырдылар. Нәтичәдә кәнддә сосиал тә'јинатлы објектләрин истифадәјә верилмәси планлары илдән-илә јеринә јетирилмирди. Партијанын XXVII гурултајы бу саһәдә јаранмыш вәзијјәти дәриндән тәһлил етди, сосиал проблемләрин һәллинә галыг принсипи әсасында јанашылмасы һалларына сон гојмаг тәләбини ирәли сүрдү. Гурултајдан кечән дөвр әрзиндә кәнддә сосиал тә'јинатлы објектләрин тикинтисинә диггәтин бир гәдәр артдығы мүшаһидә олунур. Лакин бу һәлә олса-олса, бөјүк бир ишин јахшы башланғычыдыр.

Дурғунлуг илләриндә кәнд әһалисинин фәрди ев тикдирмәк, һәјәтјаны тәсәррүфатла мәшғул олмаг имканларынын инзибати методларла мәһдудлашдырылмасы да кәнчләрдә торпаға саһиблик һиссини сон дәрәчә зәифләтмишдир. Нәтичәдә, кәнд тәсәррүфатында шәхси јардымчы тәсәррүфатла мәшғул оланларын сајы өлкәмиздә 60—70-чи илләрин һүдудунда 8 дәфә, колхозчу кәндлиләрин шәхси јардымчы тәсәррүфатдан кәлирләри исә тәкчә бизим республикамызда 1,7 дәфә азалмышдыр. Бир чох илләр әрзиндә шәһәрлә кәнд арасында мүһүм мәдәни-мәишәт фәргләрини арадан галдырмаг мәгсәдилә формал олараг кәнддә шәһәртипли јашајыш бииалары вә ичтимаи биналар тикинтисинә јол верилмиш, механики олараг кәнддә шәһәр планлашдырма лајиһәләри тәтбиг едилмиш, беләликлә, шәхси јардымчы тәсәррүфатла мәшғул олмаг имканлары азалдылмышдыр.

Һазырда республикамызда фәрди ев тикәнләрә һәртәрәфли көмәк көстәрмәк, әсассыз мәһдудијјәтләри арадан көтүрмәк, онлара торпаг саһәләри ајырмаг вә борч пул вермәк саһәсиндә мүһүм аддымлар атылыр. Елә тәкчә кечән ил республикамызда фәрди мәнзил тикинтиси үчүн 29 мин торпаг саһәси ајрылмышдыр.

Кәнчләрин кәнддә мөһкәмләниб галмасы үчүн, орта мәктәб мә'зунларынын әксәријјәтинин шәһәрләрә мәгсәдсиз ахынынын гаршысыны алмаг, ордудан тәрхис олунараг доғма кәндинә кәлән кәнчләри торпаға бағламаг үчүн республиканын кәндләриндә, хүсусилә дағ рајонларында әмәк габилијјәтли әһалинин ишлә тә'мин едилмәси саһәсиндә олан чәтинликләри дә арадан галдырмаг лазымдыр. Иттифаг мигјасындан фәргли олараг, республикамызын кәндләриндә артыг ишчи гүввәси чохдур. Мәсәлән, һазырда республикамызын һәр бир кәнд јашајыш мәнтәгәсиндә орта һесабла 740 адам јашајырса, Иттифаг мигјасында бундан тәгрибән үч дәфә аз адам јашајыр. Лакин биздә мәһз бу артыг әмәк еһтијатларыны ишлә тә'мин етмәк иши пис тәшкил олунмушдур. Сәмәрәсиз миграсија ахынынын гаршысыны алмаг үчүн дағ вә дағәтәји кәндләрдә јени иш јерләринин ачылмасы чох зәруридир. Кәнд әһалисинин, хүсусилә кәнчләрин мәшғуллуг сәвијјәсини јүксәлтмәк вә көчмә һалларыны азалтмаг мәгсәдилә кәнд јерләриндә әсасән машынгајырма, јүнкүл, јерли сәнаје вә б. сәнаје мүәссисәләри филиалларынын шәбәкәсини кенишләндирмәк лазымдыр.

Бизчә кәндләрдә әһалинин мәшғуллуғуну артырмаг саһәсиндә кооператив һәрәкаты мүстәсна әһәмијјәтә маликдир. Вахтилә (20-чи илләрин ахырларындан е'тибарән) кооператив һәрәкатынын Ленин принсипләриндән узаглашма нәтичәсиндә өлкәнин игтисадијјаты чидди иткиләрә мә'руз галмышдыр. Идарәетмәнин амирлик методларынын артмасы өзхәрчиниөдәмә вә өзүнүидарәетмә принсипинә әсасланан кооперасијанын ролунун кичилмәсинә сәбәб олмушдур.

Јенидәнгурма кооператив һәрәкаты гаршысында кениш мејдан ачмышдыр. Кооперасија исә кәнд кәнчләринин әмәк, һәјат вә истираһәт шәраитинин јахшылашдырылмасына мүһүм тә'сир көстәрир, онларда саһиблик һисси, тәшәббүскарлыг вә зирәклик тәрбијә едир. Һәр шејдән әввәл, кооперативләрдә иш анләләрин кәлиринин чохалдыр, сосиал инфраструктурун инкишафы үчүн јерли бүдчәләрин еһтијатларыны артырыр. Бу мә'нада илк нөвбәдә кәнддә игтисади мүнасибәтләри көкүндән дәјишдирмәк, јә'ни һәр јердә коллектив, ичарә вә аилә подратына јол ачмаг, кәндин сосиал чәһәтдән јенидән гурулмасы ишини кениш чәбһә боју апармаг лазымдыр ки, бу күн орада ишләјән адамлар, хүсусилә кәнчләр кәнддә мәскән салсынлар. Сов.ИКП МК-нын кәнддә ичарәнин инкишаф етдирилмәси вә игтисади мүнасибәтләрин јенидән гурулмасына даир мүшавирәсиндә тәсәррүфатчылығын јени методларынын тәтбигинә бир даһа бөјүк әһәмијјәт верилмиш вә көстәрилмишдир ки, «бу күн ән башлыча вәзифә инсаны там һүгуглу саһиб кими торпаға гајтармагдан ибарәтдир».

Дилгәм ИСМАЈЫЛОВ,
фәлсәфә елмләри намизәди.

О, ЈАЛНЫЗ ГАЈНАГЧЫ ДЕЈИЛ...

Губада Киров күчәси илә Гызыл Әскәр күчәси кәсишир. Биринчи күчәдә бизим, икинчисиндә Фирдовсикилин еви јерләшир. Бир сөзлә, биз бир мәһәлләдә јашајырыг. Ахшам-сәһәр бир-биримизлә растлашсаг да, саламлашсаг да, арамызда елә бир јахынлыг јох иди. Онун һарада ишләдијиндән, һансы вәзифәдә чалышдығындан хәбәрсиздим. Амма елә һеј ону көрүрдүм ки, Фирдовси чох зөвглә кејиннр. Пал-палтары бир-биринә елә ујарды ки, адамын она пахыллығы тутарды. Мәдәни-маариф очагларында тез-тез көзүмә дәјәрди. Нечә дәфә адамларла әдәбијјат, мусиги, рәссамлыг әсәрләри барәдә дискуссија етмәсинин шаһиди олмушам.

Бүтүн бунлар Фирдовси һаггында дүшүнмәјә мәни вадар едирди. Ахы, о, һансы ихтисас саһибидир? Нә исә, ондан бу барәдә соруşмаға да бир нөв чәсарәтим чатмырды.

Күнләрин бириндә мәним иш јерим дәјишилди. Рајонда јени јарадылмыш аграр-сәнаје енержи идарәсинә көндәрилдим. Идарәмизин пәнчәрәләри Губа механикләшдирмә шө'бәсинин гајнаг сехинә тәрәф ачылыр. Гајнағын гығылчымлары вә көзү узагдан-узаға бәрг вурур. Шүалары ачыг-ашкар отағымызда әкс олунур. Бурада сәһәрдән ахшамадәк арамсыз сурәтдә иш кедир. Јери кәлмишкән дејим ки, бир нечә ихтисас саһибијәм, бунлардан бири дә гајнагчылыгдыр. Һәмин мараг үзүндән сехә јолландым. Әјинә комбинезон кејмиш бир нәфәр үзүндә маска вә әлиндә әлчәк чевик һалда бир јүк машынынын банныны гајнаг едирди. Бу иш баша чатан кими тракторун јанына кетди, онун сынмыш һиссәсини јапышдырды, сонра масканы галдырды, күлүмсүндү. Нәзәрләри мәнә саташан кими, тутдуғу машаны апаратын үстүнә гојду, јаныма кәлди:

—Салам,—деди—хејир ола?

—Һеч,—дедим.—Адичә мараг мәни бура кәтириб. Гајнагчылыг мәним бешинчи пешәмдир. Бир заманлар бу «одлу әјләнчә» мәни романтик дүнјаја сәсләмишди. Охудум, диплом алдым. Еһтијач оларса, һәмин чәбһәјә атыларам,—дејә фикирләширдим. Нә кизләдим. Әввәл мүсаһибими танымадым. Амма бу көзләр, бу сәс, бу јериш мәнә кими исә хатырладырды.

Мән бу адамы һарада исә көрмүшдүм. «Бу ки, гоншум Фирдовсидир!». Көзләримә инана билмирдим. Үст-башы, сифәти, әлләри мазут ичиндә иди. О, сәлигәли Фирдовси илә бу комбинезонлу Фирдовси нечә дә гәрибә бир тәзад јарадырды. «Демәли, о әдәбијјат, инчәсәнәт вурғуну садәчә гајнагчы имиш», — дејә өз-өзүмә пычылдадым. Елә бу анда Жүл Ренарын белә бир кәламы јадыма дүшдү: «Нә ишләдијими сорушма, нә дүшүндүјүмү соруш».

Бу әснада механикләшдирмә шө'бәсинин партија тәшкилаты катиби Бәһлул Бахышов кәлиб чыхды. Фәрәһ һисси илә данышмаға башлады:

—Фирдовси шө'бәмизин дајағыдыр,—деди.—Бүтүн коллективимиз ондан разыдыр. Пешәсинин сәдагәтли достудур. Елә ај, елә ил олмаз ки, тапшырығы артыгламасы илә јеринә јетирмәсин. Јахшы чәһәтләрини нәзәрә алан коммунистләр ону өз сыраларына гәбул етмишләр. Ичтимаи һәјатда фәаллыг көстәрир, һазырда Губа шәһәр Советинин депутатыдыр.

Фирдовсинин дедикләриндән: нечә ил бундан әввәл орта мәктәби битирдим. Бә'зиләри али мәктәбә, бир башгалары да техникумлара кетдиләр. Мән исә һеч бир тәрәддүд көстәрмәдән Бакы шәһәриндәки «Закфедерасија» заводуна кетдим. Ишлә јанашы, заводун нәздиндә олан бир иллик гајнагчылыг курсуна дахил олдум, ораны битирдим. 3 ил бурада чалышдым, пешәми тәкмилләшдирдим. Сонра Губаја гајытдым.

Сөз сөзү кәтирәр, демишләр. Мүсаһибә заманы бәлли олду ки, Фирдовси габагчыллығы һәмишә мүдафиә едиб, сахлајыр, ону әлдән вермәк истәмир. О, чох јахшы билир ки, шан-шөһрәт зәһмәтдәдир, әмәкдәдир. Фајдалы әмәк баш учалығыдыр. Мүдиријјәт дә, партија вә һәмкарлар тәшкилаты да буну көрүр, Фирдовсинин нәчиб фәалијјәтини пул, Фәхри фәрман, дөш нишанлары илә гијмәтләндирирләр.

Уғурлу јол, Фирдовси! Гој сәнин гајнаг апаратынын гығылчымлары даһа узун илләр әтрафа сәпәләнсин.

Мәммәдаға МИРЗАҒАЈЕВ.

Бакы Радиогурашдырма Истеһсалат Бирлијинин 4 нөмрәли сехиндә чалышан гурашдырычы Рәмзијјә Рәһимова габагчыллығы илә һәмишә башгаларына нүмунә көстәрир. Бу комсомолчу гыз күндәлик тапшырыглара бир гајда олараг 110—115 фаиз әмәл едир. Шәкилдә: Р. Рәһимова.

Фото С. Мәммәдовундур.

Н. Нәриманов адына Нефт вә Газчыхарма Идарәсинин електрик аваданлыгларынын тә'мири сехиндә јүксәк кејфијјәтли иши илә фәргләнәнләрдән бири дә Мүрвәт Оручовдур. Онун ады бир гајда олараг сосиализм јарышынын галибләри сырасында чәкилир. Шәкилдә: М. Оручов.

Фото А. Примоченконундур.

ГӘҺРӘМАНА ҺӘСР ОЛУНУБ

Түркмәнистанын Бугдајли кәнд орта мәктәбинә бејнәлмиләлчи дөјүшчү Танрыгулу Непесовун ады верилмишдир. Бу кәндин сакинләри Әфганыстанда бејнәлмиләл борчуну јеринә јетирәркән гәһрәманчасына һәлак олмуш өз һәмјерлисинин хатирәсини әбәдиләшдирмишләр. Танрыгулу гыса, лакин парлаг өмүр сүрмүшдүр. Ону кәнддә бир чох хејирхаһ ишләрин тәшәббүсчүсү кими танықырлар. Бејнәлмиләл борчуну јеринә јетирәркән гәһрәманлыг вә мәрдлик көстәрдијинә көрә Танрыгулу јүксәк дөвләт мүкафатларына лајиг көрүлмүшдүр. Мәктәбин музејиндә бејнәлмиләлчи гәһрәмана һәср олунмуш експозисија нүмајиш етдирилир.

ВӘТӘНИМИЗДӘ

□ **ИЖЕВСК. «Ижмаш» бирлијиндә 2—4 јашлы ушаглар үчүн «Ижик» електророллери јарадылмышдыр. О, дәгигәдә једди метр сүр'әтлә һәрәкәт едир. Јени техника алты әдәд 1,5 волтлуг батареја илә һәрәкәтә кәтирилир. Електророллер Москва топдансатыш јармаркасында јүксәк гијмәтләндирилмиш вә бураја мәһсул көндәрмәк барәдә мүгавилә бағланмышдыр. 500 мини-мопед сынагдан кечирилир.**

□ **ТБИЛИСИ.** Күрчүстанын пајтахтында дағларын фонунда асма канат јолунун вагонлары јенидән һәрәкәтә башламышдыр. Онун васитәсилә мәркәзи мәдәнијјәт вә истираһәт паркы илә шәһәрин мәркәзи арасында нәглијјат әлагәси бәрпа олунмушдур. Тә'мир вә јенидән гурашдырма ишләриндән сонра асма јол тамамилә дәјишмишдир. Бурада механизмләр, електрик аваданлығы, дајаглар дәјишдирилмиш, канат јолу стансијасы даһа парлаг рәнкләрлә бојадылдыгдан сонра хејли јахшылашмышдыр. Јени турникетләр гурашдырылмыш, стансијалар вә вагонлар арасында радио рабитәси јарадылмышдыр.

□ **ОРСК (Оренбург вилајәти). Јерли трактор једәкләри заводунун әмәк коллективи шурасы шәһәрин әрзаг мәһсуллары истеһсал вә е'мал едән мүәссисәләринин тикинтиси вә јенидән гурулмасы үчүн бир милјон манат вәсаит ајырмағы гәрара алмышдыр. Әлбәттә, өз пулуну башгасына вермәк асан дејил. Лакин әрзаг мағазаларынын аз гала бошалдығыны көрән орсклулар аграр саһәнин ишчиләринә тә'чили көмәк көстәрмәјин зәрури олдуғуна инанмышлар. Ҹәнуби Урал машынгајырма заводунун фәһләләри дә өз вәсаитләриндән бөјүк мәбләғдә пул ајырмышлар. Бу вәсаитләр мәгсәдли истифадә үчүн вә завод коллективләринә онун сәрф олунмасына нәзарәт етмәк һүгугу верилмәклә ајрылыр. Әмәк коллективләринин бу шәртләри кәнд тәсәррүфаты мәһсулларынын истеһсалынын мадди базасыны сәмәрәли шәкилдә јениләшдирмәјә имкан верәчәкдир.**

□ **АБАКАН.** Хакасијанын гәдим дәфн јерләриндә бир нечә ил әрзиндә газынтылар апаран Ленинград археологлары гызыл марал тапмышлар. Гәдим скиф усталарынын јаратдыглары бу бәзәк әшјасы Бөјүк Полтаковск курганындан тапылмыш јеканә гијмәтли әшја дејил. Јухары Јенисејдә тәдгигатларын бир әсрлик тарихи олдуғуна бахмајараг, бу јерләрдә белә уғурлу ахтарыш мөвсүмү алимләрин јадына кәлмир. Бу мөвсүмүн «мәһсуллары» арасында сырғалар, тоггалар, нишанлар, мәрасим нимчәләри вә с. вардыр. Кәләчәкдә нә гәдәр тапынты ашкар едиләчәјини индидән демәк чәтиндир. Лакин вилајәт дијаршүнаслыг музејиндә кечириләчәк сәркијә кәләнләрин илк тапынтылары лајигинчә гијмәтләндирмәјә имканлары олачагдыр.

Партијачынын саф вә пак симасы уғрунда

ТАЈФАБАЗЛЫҒЫН МӘНКӘНӘСИНДӘ

Һәр дәфә әјни гармагарышыг јуху көрүр. Гаранлыг, боғуну бир дана[illegible] өзүнү орә-бура атыр, данышмаға чырпыныб [illegible], гышгырыб имдад истәјир, амма көмәјинә кәлән олмур.

Нәһајәт, ган-тәр ичиндә јухудан ојаныр, үрәји елә [illegible] дөјүнүр ки, аз галыр синәсиндән гопа. Буна көрә дә горхур ки, бирдән үрәји [illegible], партласын...

Дәһшәтли јухуларын јоруб әлдән салдығы шәхсин ады Бабаәли Ағајевдир. Азәрбајчан Коммунист Партијасы Лерик Рајон Комитәсинин кечмиш биринчи катибидир. Думаг сачлы, бәстәбој, гара, һејрәтамиз дәрәчәдә чанлы көзләри олан адамдыр.

Башына кәлән гәзавү-гәдәрчинајәт ишиндән, партијадан харич едилмәсиндән, өвладларынын ачы талеји һаггында узун-узады, тәләсә-тәләсә данышыр.

Мән исә һеч шәкк кәтирирәм, суал верирәм, истәјирәм ки, десин: нә үстүндә? Һансы тәгсири олуб? Һарада гануну позуб?

Чавабында әјни сөзләри ешидирәм:

— Зәррә гәдәр дә тәгсирим олмајыб.

— Нечә јә'ни зәррә гәдәр дә? Јахшы, тутаг ки, сизин ишиниздә әндазәни ашыблар, бәс ушагларыныз? Онлар һансы күнаһын саһибидирләр?

Сонра өз суалларыма көрә хәчаләт чәкирәм. Гырмызы бајраглы јетмишинчи илләрдә нә гәдәр тәгсирсиз адамын инчидилдијини, нә гәдәр адама гара јахылдығыны, онларын талејинин нечә алт-үст едилдијини, фәал һәјатдан узаглашдырылдығыны хатырлајырам... Доғрудан да нәјә көрә? Тајфабазлыг тәкәббүрү, дәстәбазлыг вә јерлибазлыг мәнафеји наминә?

Амма Бабаәли Ағајевин вә аиләсинин әһвалатыны данышмаздан әввәл кичик һашијә чыхмаг истәјирәм.

Јашлы нәслә мәнсуб нефтчиләр Илјас Әлијеви хатырлајырлар. Онун бригадасы дәниз фатеһләри арасында рәгәмләрин шиширдилмәсинә вә көздән пәрдә асылмасына әсасланан сахта шөһрәт дејил, әсл шөһрәт газанмышды. О вахт нефтдән нефт ији кәлирди, лил ији јох. Сонра Илјас узаг өлкәдә нефт чыхармаға кетди, онун бригадасы исә Азәрбајчанда илк коммунист әмәји бригадасы олду. Илјас харичи өлкәдә мүәјјән гәдәр ишләјәндән сонра Вәтәнә гајытды, Азәрбајчанын ири нефтчыхарма идарәләриндән биринин рәһбәри олду. Бөјүкдән тутмуш кичијәдәк һамы билирди ки, о, пакдан да пак адамдыр. Лакин нефтчиләрин малыны оғурлајан тичарәт ишчисинин гујруғуну тапдалајан кими Илјасы рүсвај еләдиләр. Тичарәт ишчисинин јүксәк рүтбәли һимајәдарлары вармыш. Беләликлә, Илјас Әлијеви — Азәрбајчан нефтчиләринин бу чанлы вичданыны партијадан харич етдиләр.

Мәнә Илјасы јахындан танымаг сәадәти нәсиб олмушдур. О өз талејиндән килејләнәрәк кәдәрлә дејирди:

— Бәри бах, ахы, партијадан харич едилмәк күлләләнмәкдир, ән ағыр чәзадыр. Көрәсән, тәгсири олмајан адамлары бу чүр чәзаја мәһкум етмәјә нечә үрәкләри кәлир? Бәлкә нә еләдикләрини билмирләр?

Ону ифлич вурду, өлдү, даһа доғрусу, өзүнүн саф, пак ады уғрунда гејри-бәрабәр мүбаризәдә һәлак олду. Дүздүр, өлүмүндән азачыг әввәл Москва Илјас Әлијеви партија сыраларына бәрпа етмишди. Лакин һәјатын гатары јола дүшмүшдү.

Бәраәт дә вахтында кәлиб чыхмалыдыр. Јохса јетмишинчи илләрдә наһагдан чәзаландырыланлара әлли илдән сонрамы бәраәт верәчәкләр?

Инди, Бабаәли Ағајевин әһвалаты илә мәшғул оларкән Илјас вә онун «ән ағыр чәза» сөзләри тез-тез јадыма дүшүр — хиртдәјәчән зибил ичиндә олан мүвәггәтиләр тәгсирсиз адамлары бу чәзаја мәһкум едирдиләр.

Ағајевин бәдбәхтлији бунда иди ки, о, дәгиг десәм, һеч кәсин адамы, дејилди — нә һәмјерли иди, нә дост, нә дә гоһум. Һәмин дөврдә бу амилләрин чох бөјүк, бәлкә дә мисилсиз әһәмијјәти варды.

— Һаралысан?

Бу суалын чавабы гапылары Азәрбајчан КП МК-нын кечмиш биринчи катиби Һ. Әлијевин һәмјерлиләринин үзүнә тајбатај ачырды. Һәм дә бир чох «јадларын» јухары галхан јолуну «бағлајырды».

Бабаәли Ағајев бу маддәјә дүшмүрдү — Лерикдә анадан олмушду, ушаг [illegible], нә адлы-санлы гоһумлары варды, нә дә һаким тајфа илә әлагәләри.

Гоншу Ләнкәран Рајон-Шәһәр Партија Комитәсинин биринчи катиби Иса Мәммәдов исә кадрларын сечилмәсиндә вә јерләшдирилмәсиндә [illegible]. Зәннимчә, Әлијевин һәмјерлиси иди, [illegible], онун хүсуси е'тибарлы адамы сајылырды, республикада әлијевчилијә [illegible] бүнөврәсини гојанлардан вә онун фәал тәблиғатчыларындан иди. Иса Мәммәдов кизләтмирди ки, [illegible] бүтүн чәнуб зонасынын шефи вәзифәсини һәвалә едиб, МК рекионун мәсәләләрини һәлл едәркән анчаг онун вердији мә'лумата рәһбәр тутур.

Гијаби јолла филолог тәһсили алмыш Иса Мәммәдов игтисадијјатдан вә идеолокијадан гәтијјән башы чыхмырды. Әслиндә Әлијевин әтрафындакыларын чоху да пешәкар сијасәтчиләр дејилдиләр, бәсит савада малик адамлар идиләр. Зәннимчә, Һ. Әлијевин кадр һоггабазлыглары дурғунлуг дөврүнүн тәдгигатчыларынын бир чох нәсилләрини мат гојачагдыр. Мәсәлән, иншаатчы идеолокијаја рәһбәрлик едә билирди. Сонра да әјни сахта мүвәффәгијјәтлә сәнајеје партија рәһбәрлијинә адлајырды. Ајдындыр ки, «универсал» сијасәтчиләр мәсәләләри шәхси итаәт принсипи әсасында һәлл едирдиләр. Бу мә'нада Иса Мәммәдов онлардан фәргләнмирди. Иш елә кәтирмишди ки, республиканын чәнуб зонасынын бүтүн тикинти, нәглијјат бөлмәләри, тәчһизат базалары Ләнкәранда чәмләшмишди. Лакин шеф гоншуларын проблемләрини бу принсиплә һәлл едирди: истәсәм верәрәм, истәмәсәм јох.

Мәсәлән, Лерики башга аләмлә бағлајан јеканә јолун вәзијјәти ону аз марагландырырды. Орадан Ләнкәранадәк олан 55 километрлик торпаг јолу машын ән јахшы һалда 4—5 саата гәт едирди. Гышда бу јолла кетмәк, садәчә олараг, мүмкүн дејилди. Бүтөв бир рајон республиканын дикәр һиссәсиндән ајры дүшүрдү. Јени јол чәкилишинин планлашдырылдығына бахмајараг Иса Мәммәдов белә һесаб едирди ки, лериклиләр кезләјәрләр — Ханбуланчај су һөвзәси үзәриндә дәбдәбәли гонаг евинин тикилмәси даһа вачибдир. Бир милјон манат дәјәриндә чох мүһүм објект Һ. Әлијевин чох һөрмәтли гонаглары үчүн нәзәрдә тутулурду.

Лериклиләр су кәмәри чәкилишини он бир ил кезләдиләр, јүксәк волтлу електрик хәттинин чәкилишини дә. Бу ишин көрүлмәси И. Мәммәдовун сәрәнчамы илә дајандырылмышды.

Өзбашыналыг, нәзарәтсизлик, чәзасызлыг...

И. Мәммәдов Әлијевин «өз» тајфасына мәнсуб иди.

Партија, совет, тәсәррүфат органларына кооптасија јолу илә салынан сајсыз-һесабсыз һәмјерли силаһдашларын мөһкәмләндирдији бу чүр бирләшмәләр республикада һаким тајфанын мәнафејини горујан күчлү, чохтәбәгәли дәстә јаратмышды. Бу механизмин дәјирман дашлары арасына дүшәнләрин вај һалына! Бабаәли Ағајев тајфанын гәзәбинә кәлән адамлардан бири иди.

Һәјат она һәр шеји өјрәдиб — јалтаглыгдан вә гуллуг кәстәрмәкдән башга. Зонанын шефинин зәиф бир дамары варды — дәбдәбәли гәбуллар заманы јүксәк рүтбәли гонагларын јанында әјләширди. Әтраф рајонларын партија комитәләринин катибләри исә фәрағат вәзијјәтиндә дурмалы вә ишарә верилән кими Мәммәдовун шылтаг әмрләрини јеринә јетирмәјә атылмалы идиләр.

Бабаәли Ағајев бујруг гулу ролуна јарамырды. Шефин вә онун һамисинин шәрәфинә ријакарлыгла долу бадә галдырмырды, вәзифәли гонаглар гаршысында баш әјмир, алчалмырды. Бу, И. Мәммәдову өзүндән чыхарырды, гоншу рајонларын иш тәчрүбәси ирәли чәкилирди? [illegible] Һејдәр Әлијевин бу әзиз адамы.

Тәсәррүфат вә партија ишләриндән гәтијјән башы чыхмадығына бахмајараг о, [illegible] субтропик [illegible] тәрәвәз базасына чевирирди. Чај үчүн јарарлы [illegible] торпагларда помидор вә хијар әкдирирди, торпаға һәдсиз дәрәчәдә кимјәви зәһәрли маддәләр [illegible]. [illegible] шиширтмәклә олмајан памбыг мәһсулуну илдә 1 милјон тона галдырмагда Һ. Әлијевә көмәк едәчәк. Амма бүтүн бунлар сонрадан олачаг. О заман, шанлы јетмишинчи илләрдә исә И. Мәммәдов Ләнкәрана вә әтраф јерләрә мәнәм-мәнәмликлә һөкмдарлыг едирди, газанылмыш Гырмызы бајрагларын вә шәхси мүкафатларынын шәрәфинә курултулу тамашалар дүзәлдирди. Бир-бириндән јүксәк орденләр костјумларынын јахасына милчәк кими јапышырды. Зирвәјә галхдығы күн дә кәлиб чатды — Сосиалист Әмәји Гәһрәманы олду.

Бу заман мүкафатсыз вә медалсыз Бабаәли Ағајев сәссиз-сәмирсиз өз иши илә мәшғул иди. Чәтинликлә бөјүмүш, азаганә олан бу адам һәјатда өз вәзифәсини анчаг ишләмәкдә көрүрдү. Ләрикин истеһсал кестәричиләри динамик шәкилдә артса да, рајком катибини республикада һәр аддымбашы мисал кәтирилмәси дәб олан гуру рәгәмләр дејил, ади мәсәләләр — адамларын һәјат сәвијјәси, онларын күзәраны, гајғылары даһа чох марагландырырды.

Ағајеви бир мәсәлә дә нараһат едирди — арвадынын сәһһәти. Гадында һипертонија варды, дағ рајонунда узун мүддәт јашамасы хәстәнин вәзијјәтини ағырлашдырмышды. Буна көрә дә Б. Ағајев Мәркәзи Комитәјә дәфәләрлә мүрачиәт едәрәк һәр һансы бир башга рајона кечирилмәсини хаһиш еләмишди.

Сәксәнинчи илин сонунда Азәрбајчан КП МК-нын икинчи катиби Ј. Пугачов ону чағырды. МК-нын тәшкилат шө'бәсинин мүдири Исмајыл Әскәровун јанында икинчи катиб Б. Ағајевә деди ки, хаһиши јеринә јетириләчәк — Б. Ағајевин әввәлләр ишләдији Пушкин рајонуна кечирилмәси мәсәләси МК-нын бүросуна чыхарылыр. Ағајев севинчәк кабинети тәрк етди вә дәһлиздә И. Мәммәдовла растлашды. Зонанын шефи тәәччүбләнди — көрәсән Ләрикин катиби МК-нын икинчи катибинин кабинетинә нијә кириб? Јалан данышмаға алышмамыш Б. Ағајев деди ки, ону Пушкин рајонуна көндәрирләр. Чавабында ешитди:

— Ону көрмәјәчәксән...

Белә дә олду. Б. Ағајев Лерик рајонунда ишләри тәһвил верди, амма ону Пушкин рајонуна кечирмәдиләр. Иса Мәммәдов исә һәмин 80-чи илин ахырында Азәрбајчан КП МК-нын катиби олду.

* * *

Дурғунлуг илләринин кадр сијасәтиндә амирлик-инзибатчылыг үслубунун тә'сир механизмини өјрәнмәкдән өтрү, мәним зәннимчә, јетмишинчи илләрдә республика рәһбәрлијинин тәчрүбәси илә таныш олмаг чох фајдалыдыр. Бу тәчрүбәнин мә'насы әслиндә партија кадрларынын јүз фаиз кооптасија едилмәсиндән ибарәт иди. Һ. Әлијевин әлиндә кооптасија истисна һалдан гајдаја чеврилмишди, хошламадығы адамлара диван тутмаг [illegible] Исмајыл Әскәров вә МК-нын [illegible] катиби Рамиз Мәһдијев дурурдулар. [illegible] изаһ едирди:

— Билирсинизми, бизим Азәрбајчанын өз хүсусијјәтләри вар. Мәсәлән, ханәндәләрин вә мусигичиләрин һамысы Гарабағдан чыхыр, елм исә Нахчывандан кәлир...

Республиканын баш идеологунун сөзләриндә јерлибазлығын идеолокијасы, милләтин дахилиндә кобуд, тәкәббүрлү милләтчилик, адамларын дикәр һиссәси үзәриндә бир дәстәнин «мүстәсналығына» бәраәт газандырмаг чәһди ачыг-ајдын көрүнүр.

Демәли, Иса Мәммәдов республика МК-сынын катиби олду, Бабаәли Ағајевин партија хәтти илә јүксәлишинә сон гојулду. Әзаб-әзијјәтдән сонра Ағајеви Азәрбајчан ССР Дөвләт Үзүмчүлүк вә Шәрабчылыг Комитәсинин кадрлар шө'бәсинә көндәрдиләр. Лакин һаким тајфанын адамлары бурада да она сакит ишләмәјә имкан вермәдиләр. О, Москва шәраб заводунун директору Мәммәдзадәјә сахта хасијјәтнамә јазмагдан бојун гачырды, чүнки пајтахтын Бауман Рајон Партија Комитәси бу адама төһмәт е'лан етмишди. Сән демә, Мәммәдзадә МК тәшкилат шө'бәсинин инспектору Максим Мусајевин гоһуму имиш, о да Иса Мәммәдовун адамы.

Тајфа бу чүр ишләри әфв етмир. Б. Ағајев һаггында вахтилә јохланмыш вә тәсдиг едилмәмиш имзасыз мәктуб тә'чили сурәтдә үзә чыхарылыр. Иш үјдурулмасы кимә тапшырылса јахшыдыр? — тәшкилат шө'бәсинин инспектору Максим Мусајевә.

Б. Ағајеви куја абад гонаг отағы тикмәкдә тәгсирләндирәчәкләр. Сонра мә'лум олачаг ки, сөһбәт гаровулчу үчүн тикилән вә 700 маната баша кәлән 7 квадратметрлик евчикдән кедир. Су һөвзәси саһилиндә, Гызылағач горуғунда Чурбанов рүтбәли гонаглар үчүн евләр тикилмәсинә Иса Мәммәдовун хәрчләдији милјонларла мүгајисә един вә и. а.

Иттиһамын икинчи бәнди су систерниндән шәхси мәгсәдләр үчүн истифадә едилмәси иди. Әслиндә Лерикин сакинләри Б. Ағајевин јахын гоһумунун өлүмүндән хәбәр тутуб судан корлуг чәкән гоншу Пушкин рајонундакы јас мәчлисинә һесабдан силинмиш сүд машынынын систернини көндәрмишдиләр. Белә бир чәһәтә дә диггәт јетирмәк вачибдир ки, систерн Бабаәли Ағајев Лерик рајонундан кедәндән сонра көндәрилмишди. Бу фактын өзү кечмиш рајком катибинә һөрмәт бәсләнилдијини кестәрир. Јери кәлмишкән дејәк ки, Азәрбајчанда јас јеринә су кәтирмәк һәмишә саваб иш сајылыб, һеч вахт писләнмәјиб. Үстәлик, једди күн кечәндән сонра систерни сағ-саламат Лерик рајонуна гајтармышдылар. Тәшкилат шө'бәсинин гуллуг кестәрән инспектору вә онун арајышындан сонра чәза гәрары чыхарылмыш [illegible].

Нәһајәт, иттиһамларын ән ағыры — ушаглар. Иддиа едилирди ки, Б. Ағајевин гызы Нилуфәр [illegible] медал алыб вә [illegible] тибб институтуна кириб. Азәрбајчан университетинин 5-чи курсунун тәләбәси олан оғлу Һәмләтин [illegible] гәбул имтаһанлары заманы [illegible].

[illegible] Азәрбајчан ССР Халг Нәзарәти Комитәси сәдринин мүавини Салман Чәфәрова тапшырылды. Газетимизин охучуларына јахшы мә'лум олан әһвалат — биолокија елмләри доктору Надир Мәһдијевин [illegible], партија сыраларындан [illegible], Сумгајыт Шәһәр Партија Комитәсинин кечмиш биринчи катиби Надир Балакишијевин тә'гиб олунмасы, республика нефтајырма вә нефт кимјасы назиринин кечмиш мүавини Ариф Һәсәновун һәбсханаја салынмасы вә Әлијев тајфасына хош кәлмәјән сајсыз-һесабсыз вичданлы адамлара диван тутулмасы онун гара әмәлләридир.

Чаванларын талејини һәлл едәркән, аталыг дујғусундан тамамилә мәһрум олан бу адамын тибб институтунда икинчи курсун ә'лачы тәләбәси Нилуфәр Ағајеванын зачот китабчасы илә гәтијјән марагланмамасы, бир чох олимпиадаларын галибинин фәрманларына бахмаг истәмәмәси һејрәт доғурур. Али тәһсил һаггында диплом алмасына чәми бир ил галмыш Һәмләт Ағајев дә «дөрд» вә «беш» гијмәтләрлә охујурду.

Чәлладлар тәләсирдиләр. Нилуфәрин гызыл медал вә ә'лачы камал аттестаты алдығы мәктәбин директору кечә саат икидә (?!) диндирилди. Сәһәр директору, гочаман педагог Г. Һүсејнову партијадан харич етдиләр, фүрсәт тапыб даһа бир инсан талејини алт-үст еләдиләр. Нилуфәр Ағајеванын гызыл медалыны вә ә'лачы аттестатыны әлиндән алдылар. Ејни күндә, 1982-чи ил ијулун 16-да бачы-гардаш Ағајевләри али мәктәбләрдән харич етдиләр...

Онларын кәнчлији һәмин күн битди...

Тезликлә Бабаәли Ағајеви партијадан харич етдиләр. Материаллары Ләнкәран рајонунун прокурорлуғуна вердиләр... Бу, даһа бир азғын гануңсузлуг иди — һамы Иса Мәммәдовун һәмин ишә гәрәзли мараг кестәрдијини билирди. Лакин бу мәсәләдә парада Иса Мәммәдовун гоһуму — Азәрбајчан КП МК инзибати органлар шө'бәсинин мүдири Сабир Һүсејнов команданлыг едирди.

Һаким тајфанын ағалығы мөһкәм горунурду.

Өзүнү јадындан чыхаран Б. Ағајев ушаглары үчүн чалышырды. ССРИ Маариф Назирлијинин Б. Ағајевә мәктубундан: «Бизим хаһишимизлә А. М. Горки адына Әдәбијјат Институту гызынызын ишини тәһлил едәрәк бу рә'јә кәлмишдир ки, онун гијмәтләндирилмәсинә гејри-објектив вә гәрәзкар мүнасибәт бәсләнилмишдир. Бу барәдә Азәрбајчан ССР Маариф Назирлијинә мә'лумат верилмишдир. ССРИ маариф назиринин мүавини Штыкалонун имзасы илә республика маариф назиринә көндәрилмиш мәктубда коллекијанын гәрарыны сәһв гәрар кими ләғв етмәк, Н. Б. Ағајева јолдашын ә'лачы аттестатыны вә гызыл медалыны гајтармаг тәклиф олунмушдур...».

Лакин Салман Чәфәров ССРИ Маариф Назирлијинин рә'јинә мәһәл гојмур вә јени експертләр командасы тәшкил едир. Бу дәфә елмләр докторларындан вә намизәдләриндән ибарәт. Нилуфәрин имтаһан ишинә јени, гурама рә'ј јазылыр.

Азәрбајчан дилинин дәрин биличиси, ССРИ Јазычылар Иттифагы Азәрбајчан әдәбијјаты шурасынын үзвү тәрчүмәчи Игор Печенев комиссијанын [illegible] ачыг-сачыг [illegible] көрәрәк онларын рә'јини белә гијмәтләндирди: «Бу, ушағын өлдүрүлмәсинә бәнзәјир».

Иттифаг органларынын гәти кестәришләринә бахмајараг ушаглары [illegible] тәһсил очагларына гајтармаг чәһдләри бир нәтичә вермир. Республиканын али мәктәби тајфанын әлиндә иди. Азәрбајчанын али вә орта ихтисас тәһсили назиринин мүавини Гурбан Әлијев иди, МК-да вә Назирләр Советиндә бу ишә рәһбәрлик едәнләр исә һәмјерлиләри — [illegible] Рамиз Мәһдијев вә Фикрәт Әһмәдов. Тајфа чохтәбәгәли, нәһәнк илан кими, әждаһа кими чохбашлы иди.

[illegible] үч ил кечәчәк, Нилуфәр тибб институтунун [illegible] дығыны баша дүшәрәк, дәздә гатлашачаг, гәбул имтаһанларыны «ә'ла» гијмәтлә вериб Азәрбајчан Дөвләт Университетинин кимја факултәсинин тәләбәси олачаг. ССРИ Али вә Орта Ихтисас Тәһсили Назирлијинин хаһиши илә Харков университетинин ректорлуғу Һәмләт Ағајеви бешинчи курса гәбул етмәјә һазыр олдуғуну билдирәчәк...

1983-чү илин мартында Ләнкәран прокурорлуғу Б. Ағајев әлејһинә ишә хитам верди — нә гәдәр чәһд кестәрилсә дә ону дамламаг сифариши јеринә јетирилмәди, чүнки иш бир гәпијә дә дәјмәзди. Лакин прокурорлуг чинајәт ишинин хәтм едилмәси һаггындакы гәрарын сурәтини дүз 1986-чы илин ијунунадәк Б. Ағајевә вермәди ки, вермәди. Сов.ИКП МК јанында Партија Нәзарәти Комитәсиндә онун шәхси ишинә бахыларкән бунун сәбәби ајдынлашды. Сөһбәт Б. Ағајевин партијаја бәрпа едилмәсиндән кедирди. Амма «гара вәзир» Исмајыл Әскәрову әвәз етмиш шәхс — Азәрбајчан КП МК јанында партија нәзарәти комиссијасынын јени сәдри Рауф Ахундов гәфләтән јериндән сөз атды:

— Бәли, чинајәт ишинә хитам верилиб, амма аз әһәмијјәтли олдуғуна көрә...

Адамын белини гыран сөзләр иди. Јери кәлмишкән дејәк ки, Рауф Вәли оғлу бу чүр әмәлләрин маһир устасыдыр.

Ләнкәран прокурорлуғу өз гәрарыны буна көрә кизләдирмиш ки, Б. Ағајев ондан шикајәт, протест верә билмәсин. Лазым оланда гәрар һагсыз ишин мүдафиәси үчүн кара кәлди.

Тезликлә ССРИ Прокурорлуғу Б. Ағајевин «ишини» јохлајараг гәрар гәбул етди — чинајәт тәркиби олмадығына көрә чинајәт ишинә хитам верилсин...

Вәссалам. Нәһајәт, тәмизләниб пак олду, тајфабазлығын торундан чыхды. Амма бу мүбаризәјә нә гәдәр гүввәси кетди. Үстәлик чансағлығы... Ушагларын әзаб-әзијјәтинә дөзмәјән ана вәфат етди. Бирдәнбирә јаша долмуш ушаглар атадан үмидсизлик јох, үмид әхз етдиләр. Ата онларын пак гәлбини горујур, чылғынлашмаға гојмурду, һәмишә дејирди ки, һәјатын бир мә'насы вар — бу гәрибә һәјатда нә баш верирсә версин, инсанлар сималарыны итирмәјиб инсан кими галмалыдырлар.

Б. Ағајев һәлә дә партијаја бәрпа едилмәјиб. Чәнуб зонасынын кечмиш шефи инди республика Мүәллимләри Тәкмилләшдирмә Институтунун рәһбәридир. Мүәллимләрә нәләр өјрәдәчәјини бир аллаһ билир.

Тәшкилат шө'бәсинин инспектору Максим Мусајев Ағајевин ишини сахталашдырандан дәрһал сонра јухары галхды — Гах Рајон Партија Комитәсинин биринчи катиби тә'јин едилди. Индијәдәк вәзифә башындадыр.

Рамиз Мәһдијев, Гурбан Әлијев, Исмајыл Әскәров, Фикрәт Әһмәдов, Салман Чәфәров сағ-саламат кол дальында кизләнибләр. Елә бил јохмушлар. Кәлди-кедәр адамлар олублар, онлар барәдә данышмаға дәјмәз.

Садәлөвһ инсанларыг биз, һәр шејә инанырыг. Онлар лазым кәләндә бу күн дә сых бирләшмәјә, кечмишдән кәләчәјә аддымламаға вә јетмишинчи илләрин дәһшәтли һадисәләрини тәкрар етмәјә һазырдырлар.

Онларын белә һәрәкәтинә јол вермәк олмаз. Јазмагдан мәгсәдим дә будур.

Чаваншир МӘЛИКОВ.
БАКЫ.

(«Сосиалистическаја индустрија» газети, 23 октјабр 1988-чи ил).

АЗӘРИНФОРМДА КӨРҮШ

Республика сәһијјә назиринин мүавини Рәһим Һүсејнов Азәринформда кечирилән брифингдә демишдир: Кәлән илин әввәлиндән ДГМВ кәндләриндә әлавә олараг 17 тибб амбулаторијасы вә 5 фелдшер-мама мәнтәгәси ачылачагдыр. Бундан башга, республика Сәһијјә Назирлијинин мәркәзләшдирилмиш фонду һесабына ДГМВ кәндләринә вә вилајәтә битишик рајонлара бир милјон манатлыгдан чох тибб техникасы, инвентар вә дава-дәрман ајрылачагдыр.

Октјабрын 25-дә Азәринформда кечирилән брифингдә бу мә'лумат марагла динләнилмишдир. Брифингдә мәркәзи газетләрин хүсуси мүхбирләри, республика күтләви информасија васитәләринин нүмајәндәләри иштирак етмишләр.

Р. Һүсејнов даһа сонра демишдир: Рекионун бир сыра кәндләриндә чәтин вәзијјәт јаранмышдыр. Онларын бир гисми тибби јардымсыз, сәккиз кәнд исә үмумән тибби хидмәтсиз галмышдыр. ДГМВ-јә јахын рајонларын тибб һеј'әтинин сә'ји илә инди орада кечә-күндүз ишләјән тибб вә аптек мәнтәгәләри тәшкил олунмушдур. Хочалы кәндинә һәким бригадасы көндәрилмишдир. Бригада әһалини тибби мүајинәдән кечирир вә она ихтисаслы јардым кестәрир. Бурада сәјјар клиник-диагностика лабораторијасы, стоматоложи кабинет ишләјир.

Бу јахынларда ДГМВ-дән гајытмыш Азәринформун хүсуси мүхбири В. Корш Степанакертдә вә Хочалы кәндиндә бир сыра сакинләрин иш јеринә бурахылмамасы фактларындан данышмышдыр. Белә сијасәт ДГМВ-дә мүәјјән даирәләр тәрәфиндән јеридилир вә фитнәкар характер дашыјыр. Бу сијасәт республикада милләтләрарасы әдавәтин гызышдырылмасына, Бакыда, республиканын башга шәһәрләриндә сабит вәзијјәтин позулмасына јөнәлдилмишдир ки, бунлар да, һеч шүбһәсиз, индики шәраитдә анчаг јенидәнгурма әлејһдарларынын хејринә ола биләрди.

Азәринформун директору А. К. Шәрифов билдирмишдир ки, Азәрбајчан КП МК бүросу ДГМВ-дә вәзијјәти нормал һала салмаг мәсәләсини, дағыдылмыш вә јандырылмыш евләрин бәрпасы, ганунсуз ишдән чыхарылмыш шәхсләрин ишә гајтарылмасы вә вәтәндашларын тәһлүкәсизлијинин тә'мин олунмасы ишләринин кедишини мүзакирә етмишдир. Гәбул олунмуш гәрара мүвафиг сурәтдә республика Назирләр Советинин сәдри Һ. Н. Сејидов вә Азәрбајчан КП МК катиби Т. Х. Оручов бир сыра назирликләрин вә баш идарәләрин рәһбәрләри илә бирликдә инди рекиондадырлар вә гаршыја чыхан мәсәләләри оператив сурәтдә һәлл едирләр.

Азәрбајчан Јазычылар Иттифагы идарә һеј'әтинин биринчи катиби Анар брифингдә чыхыш едиб, Азәрбајчан реалист демократик әдәбијјатынын банис Мирзә Фәтәли Ахундовун анадан олмасынын 175 иллији бајрамына һазырлыг ишләриндән данышмышдыр. Јубилеј шәнликләри Бакыда, Шәкидә, Москвада вә Тбилисидә кечириләчәкдир. Шәнликләрдә өлкәмизин әдәби ичтимаијјәтинин, һабелә Инкилтәрә, Италија, АБШ, Франса, Ливан, Түркијә вә Ираг нүмајәндәләри иштирак едәчәкләр. Бајрам шәнликләри октјабрын ахырында башланачагдыр. Јубилеј мүнасибәтилә республика театрларынын сәһнәләриндә көркәмли драмнәвисин әсәрләри әсасында һазырланмыш тамашалар кестәриләчәк, кинотеатрларын екранларында онун һәјат вә јарадычылығына һәср олунмуш филмләр нүмајиш етдириләчәкдир. М. Ф. Ахундовун анадан олмасынын 175 иллији Москвада тәнтәнә илә гејд едиләчәкдир.

Азәрбајчан ССР Елмләр Академијасы Низами адына Әдәбијјат Институтунун директору, филолокија елмләри доктору, професор Јашар Гарајев демишдир: Бу әламәтдар илдөнүмү мүнасибәтилә һәмчинин бејнәлхалг симпозиум вә елми сессија кечириләчәк, бурада XIX әср материалист фәлсәфәсинин вә ичтимаи-сијаси фикринин көркәмли нүмајәндәси М. Ф. Ахундовун ирсинин проблемләри мүзакирә олуначагдыр. Јубилеј мүнасибәтилә Москванын вә республиканын нәшријјатларында М. Ф. Ахундовун әсәрләри, онун бәдии ирси һаггында әсәрләр чапа һазырланмышдыр.

Брифингдә журналистләрин суалларына чаваб верилмишдир. (Азәринформ).

БЕЈНӘЛМИЛӘЛЧИ ДӨЈҮШЧҮЈӘ ҺӘСР ЕДИЛИР

Баш лејтенант М. Королјов, 1981-чи ил ијунун 6-да Әфганыстанда бејнәлмиләл борчуну јеринә јетирәркән гәһрәманчасына һәлак олмушдур. ССРИ Али Совети Рәјасәт Һеј'әтинин 1982-чи ил 4 феврал тарихли фәрманы илә о, өлүмүндән сонра Гырмызы Улдуз орденинә лајиг көрүлмүшдүр.

Михаилин Бакыда тәһсил алдығы 236 нөмрәли мәктәбдә исә онун хатирәсинә һәср олунан стенд лап бу јахынларда ачылмышдыр. Королјовун анасынын 26 Бакы комиссары адына рајонун һәрби комиссарлығына јаздығы мәктуб буна тәкан вермишдир. Раиса Харлампијевна јазырды: «Инди өлкәмиздә һагсыз унудулмуш бир чох адамлары јада салырлар. Бәлкә мәним оғлуму да јада салмаг вахты чатмышдыр».

«Бизим һиссә М. Королјов илә һаглы олараг фәхр едир, онун ады шәхси һеј'әтин сијаһыларына салынмышдыр». Михаилин хидмәт етдији һәрби һиссә командиринин сијаси һиссә үзрә мүавининин јаздығы мәктубдан бу сәтирләри стенддә охумаг олар. Стендин өнүнә һәмишә тәзә-тәр чичәкләр гојулур. Кәләчәкдә М. Королјовун музејини ачмаг нәзәрдә тутулур. Онун ады мәктәбин шәрәф китабына јазылмыш, бир пионер дәстәсинә верилмишдир. Инди мәктәбин коллективи һәрби комиссарлыгдан хаһиш етмишдир ки, онииллик мәктәбин јерләшдији күчәјә М. Королјовун адынын верилмәси һаггында рајон ичраијјә комитәси гаршысында галдырылан вәсатәтә гошулсун. (Азәринформ).

КӘНЧ ТРАВМАТОЛОГ

Әһмәдли гәсәбәсиндән 9-чу синиф шакирди Фуад Мәммәдов јолдашлары илә футбол ојнајан заман јыхылыб сағ гычыны диз гапағыны сындырмышды. Көрәнләр дејирдиләр ки, мүтләг ушағын гычыны кәсәчәкләр...

Хәстәни Ә. Әлијев адына Һәкимләри Тәкмилләшдирмә Институтунун клиники травматолокија шө'бәсинә кәтирдиләр. Шө'бә мүдири Мәммәдбағыр Әлијев чидди мүајинәдән вә рентген шәкли алынандан сонра лазыми тибби әмәлијјата башлады. Фуадын гычыны кипсә гојдулар. Һәлә үстәлик һәким зарафатла хәстәјә билдирди ки, дөзүмлү вә ирадәли олса, кәләчәкдә лап шәһәр футбол јарышларында ојнаја биләр.

Мәммәдбағыр Әлијев кәнчдир. 1979-чу илдә Н. Нәриманов адына Азәрбајчан Дөвләт Тибб Институтуну гуртарыб. Тәһсилини баша вурдугдан сонра республика мәркәзиндә раниматолог-анестизиолог һәким кими фәалијјәтә башлајыб. Сонра Ә. Әлијев адына Һәкимләри Тәкмилләшдирмә Институтунун клиник травматолокија шө'бәсинә кечиб. Бурада тәчрүбәли һәким вә алимләрин рәһбәрлији алтында ишләмәси она чох шеј өјрәдиб. 1985-чи илдә Москвада Н. Н. Приоров адына Мәркәзи Травматолокија Ортепедија Институтунун аспирантурасына гәбул олунуб. Професор В. Д. Дедованын рәһбәрлији илә вахтындан габаг мүдафиә едиб тибб елмләри намизәди алимлик дәрәчәси ады алыб. Һәлә аспирантлыг дөврүндә тәһгигат апардығы мөвзуда мәтбуатда дәрч етдирдији елми мәгаләләр ССРИ Халг Тәсәррүфаты Наилијјәтләри Сәркисинин 5 бүрүнч медалына лајиг көрүлүб.

— Асудә вахтынызда нә илә мәшғулсунуз? — дејә биз ондан соруШдуг.

М. Әлијев күлүмсәјиб деди ки, инди ән бөјүк мәшғулијјәти классик шаирләримизин әсәрләрини мүталиә етмәкдир.

Ондан ајрыланда клиниканын баш һәкими Пәнаһ Әлијевин сөзләрини јол боју хатырлајырдым. «Мәммәдбағыр Әлијев бизим клиниканын ән кәнч алим-һәкимләриндәндир. Өз үзәриндә һәмишә чидди чалышмағы илә јанашы, клиникамызын ичтимаи һәјатында фәал иштирак едир. Тәвазөкар вә гајғыкеш јолдашдыр».

Бир нечә күн бундан әввәл Фуады көрдүм гәсәбәдә. Јенә дә јолдашлары илә чылғын сөһбәт едирди. Чохдан голтуг ағачларыны атыб. Јенидән футбол ојнамаға һазырлашыр.

Илгар ГУЛИЈЕВ

СҮЛҺ УҒРУНДА ТӘДБИРЛӘР ҺӘФТӘСИ БАШЛАНМЫШДЫР

БМТ вә Үмумдүнја Сүлһ Шурасы чәрчивәсиндә е'лан едилмиш тәрксилаһ уғрунда тәдбирләр һәфтәси Бакыда ичтимаијјәтин кениш тәбәгәләри нүмајәндәләринин үмумшәһәр митинг-јығынчағы илә башланмышдыр. Јығынчаг республика «Билик» чәмијјәтиндә кечирилмишдир.

Бакы Мүһарибә вә Әмәк Ветеранлары Шурасынын сәдри, дөјүш шөһрәти музејинин директору С. Сәлимов митинги ачаркән гејд етмишдир ки, бу күн нүвә силаһы сахланмајан дүнја, улдуз мүһарибәләринин нә олдуғуну билмәјән дүнја гурмагдан даһа мүһүм, хејирхаһ вә һуманист вәзифә јохдур. О, сүлһ уғрунда үмумхалг һәрәкатынын бүтүн иштиракчыларыны Совет Иттифагынын сүлһ тәшәббүсләринин һәјата кечирилмәси уғрунда мүбаризәдә өз сә'јләрини артырмаға чағырмышдыр.

Филолокија елмләри доктору, професор А. Абдуллазадә, 1 нөмрәли ајаггабы фабрикинин бригадири Г. Нечефова, Совет Иттифагы Гәһрәманы полковник А. Гулијев, ССРИ-нин 50 иллији адына Азәрбајчан Педагожи Харичи Дилләр Институтунун тәләбәси Ј. Иванова вә башгалары митингдә чыхыш едәркән демишләр ки, совет чәмијјәтинин һәјатынын бүтүн саһәләриндә сүр'әтләнән јенидәнгурма Јер үзүндә сүлһүн мөһкәмләндирилмәси ишинә реал көмәкдир. Өлкәдә баш верән әсаслы дәјишикликләр, демократијанын вә ашкарлығын кенишләндирилмәси, һүгуги дөвләтин јарадылмасы хәтти Сов.ИКП-нин вә Совет дөвләтинин јени харичи сијасәт хәтти илә гырылмаз сурәтдә бағлыдыр, бүтүн өлкәләрдә Совет Иттифагында јеридилән сүлһ сијасәтинә е'тимадын артмасына күчлү тәкан вермишдир.

Митингдә дејилмишдир ки, Совет Сүлһү Мүдафиә Комитәсинин чағырышлары милјонларла адамын гәлбиндә рәғбәт доғурараг бакылылары, республиканын бүтүн ичтимаијјәтини нүвә тәһлүкәсинин вә планетдә һәјатын мәһв олмасы тәһлүкәсинин арадан галдырылмасы уғрунда мүбаризәдә бирлијә чағырыр.

Тәрксилаһ уғрунда тәдбирләр һәфтәси чәрчивәсиндә Бакыда, Азәрбајчанын башга шәһәрләриндә вә рајонларында, мүәссисәләрдә, тәдрис очагларында митингләр, сүлһ шәрәфинә әмәк нөвбәләри кечириләчәк, сәркиләр, мүһазирәләр, концертләр тәшкил олуначагдыр. Әлдә едилән вәсаит сүлһ фондуна вериләчәкдир.

(Азәринформ).

Бакыдакы 6 нөмрәли орта техники пешә мәктәбиндә шакирдләр дүлкәр, гајнагчы, сувагчы вә с. пешәләрә јијәләнирләр. Шәкилдә: дүлкәрлик е'малатханасында уста Ордухан Әлијев (ортада) 173-чү груп шакирдләриндән (солдан) Ризван Бағыров, Илгар Әһәдов вә Әли Бајрамова е'малатханада.

Фото Ү. Мурадовундур.

РӘССАМЛАРЫН ЈАРАДЫЧЫЛЫГ Е'МАЛАТХАНАСЫНДА

РӘНКЛӘРИН ДИЛИ ИЛӘ

Азәрбајчан ЛКЧИ Јарадычылыг Кәнчләр Бирлијинин Бакы Инчәсәнәт Мәркәзиндә ачылмыш бојакарлыг вә һејкәлтәрашлыг сәркисиндә рәссам Ибраһим Рзајевин дөрд әсәри нүмајиш етдирилир. «Бинәгәдидә көһнә һамам» таблосу рәссамын зәнкин фолклор мотивләриндән, етнографик елементләрдән јарадычылыгла истифадә етмәсиндән, импровизасија габилијјәтиндән хәбәр верир. «Аилә» әсәри колорит дәгиглији, милли руһу вә бојаларын емосионал тә'сири илә сечилир. «Әсмәр» таблосу мүәллифин јахындан таныдығы, дахилән бәләд олдугу мүасирләринин образларыны јаратмага мејл етмәсинә, онларын башлыча мә'нәви кејфијјәтләрини бәдии үмумиләшдирмә јолу илә габарыг вермәјә чалышмасына шаһидлик едир.

Сәркидә нүмајиш етдирилән ән марағлы әсәрләрдән бири «Сәһәр» мәнзәрәсидир. Рәссам тәбии дүшүнчәләринә, һәјати мүшаһидәләринә әсасланыб, дујғулары дилә кәтирән бир табло јарадыб. Бу мәнзәрә лирик ифадәси, елементләрин бәдиилији, бојаларын көз охшамасы илә диггәти чәкир, узун мүддәт јадда галыр.

Әввәлчә Ә. Әзимзадә адына Азәрбајчан Дөвләт Рәссамлыг Мәктәбини, сонра исә Репин адына Ленинград Рәссамлыг, Һејкәлтәрашлыг вә Ме'марлыг Институтуну битирән Ибраһим Рзајев милли сәнәт ән'әнәләринә сәдагәтлә јанашы совет тәсвири сәнәтинин зәнкин тәчрүбәсиндән дә өјрәнир. Јарадычылығында даһа чох сүжетли тематик таблолара, портрет вә мәнзәрә жанрына үстүнлүк верир. Болгарыстанда јарадычылыг е'замијјәтиндә олан рәссам бу өлкәнин тарихи јерләри, мадди вә мә'нәви мәдәнијјәт инчиләри илә көрүшдән доған поетик тәәссүратыны, көрдүјү, дујдуғу, гәлбинин тәрпәдән мәгамлары бәдии дүшүнчәләрини кәтана көчүрүб.

«Үмид», «Благовеста килсәдә», «Тырновалы гочә», «Пловдивдә вида шамы», «Рәссам Кировун евиндә» әсәрләри илә «Болгарыстан—Совет рәссамларынын көзү илә» сәркисиндә иштирак едиб. Бу таблоларда натураја сәдагәт, чанлы форманы образларын конкрет һисси—психоложи овгаты илә бирләшдирмәк бачарығы, натуранын тәбиилији, вачиблији ән планда дајаныр.

Кениш јарадычылыг тәхәјјүлүнүн мәһсулу олан «Зәрифлик», «Көрүш», «Истираһәт күнү», «Арзу» вә башга әсәрләрдә рәссамы сафлыг, тәмизлик кими мә'нәви кејфијјәтләр, инсан вә тәбиәтин вәһдәти проблемләри дүшүндүрүр.

Москвада «Азәрбајчан сәнәти» сәркисиндә нүмајиш етдирилән «Мәним кәндим», «Кәндә кечә» таблолары тәбиилији, һәм дә мөвзуја мүәллиф бәләдлијиндән доған професионал зәвглә ишләнмәләри илә нәзәри чәлб едир, мәзмун вә форма көзәллији, истәрсә дә рәнк колорити бахымындан һәмрә'ј догурур.

Бөјүк Октјабрын 70 иллијинә һәср олунмуш Москва сәркисиндә нүмајиш етдирилән «Бајрамгабағы» таблосунда садә, зәһмәткеш гочанын севинч долу дүнјасы инандырычы һәм дә лаконик чизкиләрлә чанландырылыр.

Ибраһим Рзајев јарадычылығында сәнәт хадимләринә, онларын дахили дүнјасына да мүрачиәт етмәјә еһтијач дујур. Образын психоложи дәринлији, ифадәлилији, заһири чизкиләрин, дахили аләминин күчлү шәрһи илә үзви бағлылығы «Һабил Әлијевин сәнәт дүнјасы», «Һејкәлтәраш Сејидағә Закирин портрети» әсәрләриндә ајдын дујулур. Рәссам фәрди характерләри арашдырмаға чәһд көстәриб. Сурәтләрин пластик һәлли, сәмими, лирик јөнүмлү тәсвир үслубу ашкар һисс олунур.

Ә. Әзимзадә адына Бакы Рәссамлыг Мәктәбинин мүәллими Ибраһим Рзајев «Азәрбајчан гадынлары» силсиләсиндән бир нечә әсәр үзәриндә ишләјир. Гаршыда ону чидди јарадычылыг имтаһаны кәзләјир: Илк фәрди јарадычылыг сәркиси...

Ш. МЕҺДИ.

«Човкан».

«Бајрамгабағы».

РӘНДӘ

УСТА СӘФТӘРИН ЧӘКИЧИ

Сон вахтлар редаксијамыза көндәрилән мәктубларын бөјүк бир гисминдә дејилир ки, бир чох јерләрдә јенидәнгурма һавасы һәлә дә әмәлли-башлы һисс олунмур, һәлә дә бир чох адамлар јахын кечмишин дурғунлуг әһвал-руһијјәсиндән, эталәт јеришиндән хилас ола билмәмишләр, еләчә көстәриш вермәклә, јухарыдан көмәк, ашағыдан ичра көзләмәклә баш кирләјирләр.

Белә мәктублары охудугча уста Сәфтәр дејилән бир шәхсин сурәти, иши-тәрпәниши кәлиб дурур көзләримиз гаршысында.

Бу уста Сәфтәр ки вар, бәннадыр, даш јонуб һөркү һөрмәклә бир нечә пара кәнддә евләр тикир...

Анчаг нечә тикир?

Туталым ки, уста Сәфтәр иш башындадыр. Әјләшиб сығаллы дашлардан биринин үстүндә вә өзү үчүн папирос түстүләдир, ја да дүнјанын, ишләриндән даныша-даныша бала-бала чај вурур, һәрдән бир дә көмәкчиләринә (ев тикдирәнләрә, онларын ушагларына, гонум-гоншуларына) көстәришләр верир: «бүнөврә газын...», «палчыг гатын...», «даш дашыјын...» вә с. Кишинин һеч тәләсиб еләмәјинә иши јохдур. Амма, һәрдән бу тәмкинли адамын һирсләнмәјин дә олур. Мәсәлән, бир дә көрүрсән, ағыр-ағыр галхды ајаға, бир әлини белинә гојуб, о бири әли илә филан дашы көстәрди:

— Бах, о дашы кәтирин!

Һәмин дашы кәтирирләр.

— Гојун һөркүјә!

Дашы гојурлар һөркүјә.

— Јох, бу олмады... дашы о бири үзүнә чевирин.

Чевирирләр. Амма уста Сәфтәр јенә наразылыгла билдирир:

— Еһ, сизә нә дејим?! Бу үзүнә јох, о бири үзүнә. Көрмүрсүнүз даш һөркүјә јатмыр?..

Бу минвалла уста Сәфтәр бир дашы бир нечә дәфә о јана, бу јана чевиртдирир вә ахыр ки, кәнардан бу ишә хејли тамаша етдикдән сонра һөркүјә јахынлашыр, чәкичини һаваја галдырыб дејир:

— Һә-ә, бах белә. Гој инди устанын чәкичи даша дәјсин, олсун лап кураләмнур.

Уста Сәфтәр белә дејир вә чәкичи илә һөркүјә гојулмуш тәзә дашын үстүндән еһмалча вурур. Сонра јенә гәддини дүзәлдир, әлини белинә гојур вә нөвбәти көстәришини верир...

Беләчә, һәфтәләр, ајлар өтүр, ев кеч дә олса ахыр ки, тикилиб баша чатдырылыр. Вә уста Сәфтәр дә ев тикдирәндән һагг-һесабыны алыб худаһафизләшир...

Охучуларымызын јаздыгларындан белә мә'лум олур ки, машаллаһ, уста сәфтәрләримиз аз дејил вә онлар чәмијјәтимиздә кедишатын бу дәјишән вахтында, дөврүн сүр'әтләндирмә чағында белә өз јеришләрини, тәрпәнишләрини дәјишмәк истәмирләр.

Мәсәлән, кәтүрәк ЈАРДЫМЛЫ РАЈОНУНУН ДАШКӘНД КӘНД САКИНИ ПИРӘЛИ КӘРИМОВУН мәктубуну. Мүәллиф үрәк ағрысы илә билдирир ки, игтисади, социал вә мәдәни чәһәтдән чох кери галмыш доғма кәндини нәинки кәнчләр, һәтта јашлылар да тәрк едирләр. Артыг бурадакы 100 евдән 40-нын гапысы бағлы галыб. Галан евләрин даими сакинләри исә әсасән гочалар вә гарылардыр. Иш адамлары илин 6—7 ајыны республиканын мүхтәлиф кушәләриндә мөвсүми ишләрдә кечирирләр. Чүнки кәнд әтрафы торпаглардан јалныз биченәк кими истифадә едилир, демәк олар ки, һеч бир башга кәнд тәсәррүфаты иши апарылмыр. Кәнддә ишсизлик дә бу сәбәбдән јараныб.

АСТАРА РАЈОНУНУН ҺАМУШАМ КӘНДИНДӘН МҮӘЛЛИМ М. ҺАЧЫЈЕВИН килеј-күзары да бу барәдәдир. О, кәнд јолларынын, кәнддә мәдәни-мәишәт хидмәтинин бәрбад вәзијјәтдә олмасындан јазыр. Бөјүк Вәтән мүһарибәсиндә Совет Иттифагы Гәһрәманы адына лајиг көрүлмүш 19 јашлы Мирзә Чәбијевин ев-музејинин индијәчән тәшкил едилмәмәсиндән, бүстүнүн гојулмамасындан бәһс едир. Көзләри јол чәкән кәнд гызларынын талеји мүәллифи һаглы олараг нараһат едир.

МАРДАКЕРТ РАЈОНУНУН К. МАРКС АДЫНА ҮЗҮМЧҮЛҮК СОВХОЗУНУН ФӘҺЛӘЛӘРИНДӘН МӘҺӘРРӘМ ГУРБАНОВ, ОФЕЛЈА КӘНЧӘЛИЈЕВА, ИЗЗӘТ ГӘРИБОВ, ҺУНБӘТ ПЕНЧИЈЕВ вә башгалары јашадыглары Хатынбәјли кәндиндә лазыми мәдәни-мәишәт шәраитинин јарадылмамасындан килејләнирләр. Онларын мәктубунда көстәрилир ки, иш јерләринин јашајыш јериндән чох узагда олмасына бахмајараг һәр күн ишә кедиб кәлмәләри үчүн нәглијјат васитәси ајрылмыр вә бу сәбәбдән фәһләләр чидди чәтинликләрлә үзләширләр. Кәнддә клуб, идман залы јохдур. Јоллар бәрбаддыр. Чамаат су сарыдан корлуг чәкир вә с.

Көрүрсүнүзмү, садаланан чатышмазлыглары арадан галдырмаг һеч дә һәлли мүшкүл мәсәлә дејил. Садәчә олараг эталәт јухусундан ајылмаг, гол чырмајыб мејдана атылмаг, чамааты јени-јени тәшәббүсләрә гошулмаға руһландырмаг лазымдыр. Шикајәт мәктублары көндәрилмиш јерләрдәки тәсәррүфат рәһбәрләри, «фәаллар» исә буну етмирләр.

Инди партија вә дөвләтимиз халгын мадди рифаһ һалыны јахшылашдырмаг, мөвчуд социал чатышмазлыглары арадан галдырмаг үчүн әсаслы тәдбирләр һәјата кечирмәји тапшырыр вә бунун үчүн һәр чүр гајғы көстәрир.

ГАСЫМ ИСМАЈЫЛОВ РАЈОНУНУН ХАНГӘРВӘНД КӘНДИНДӘН УЛДУЗӘ РУСТӘМОВА исә јазыр: «Једди ушаг анасыјам. Колхозчујам. Чәми бир отагдан ибарәт евимиз вар, о да учмаг тәһлүкәси гаршысындадыр. Бу барәдә рајон ичраијјә комитәсинә мүрачиәт етмишәм. Шикајәтим әсасында 2.900 манат мәбләғиндә смета тәртиб олунуб. Мән дә һәмин смета үзрә рајондакы 56 нөмрәли СМД илә мүгавилә бағламышам. Тикинти үчүн 1.400 манат пул кечирмишәм. Лакин о вахтдан 6 ај өтмәсинә бахмајараг һәлә бир манатлыг да иш көрүлмәјиб. Тикинти идарәсинин рәиси Һәсәнов мәни јалан вә'дләрлә јубадыр.

КӘДӘБӘЈ РАЈОНУНУН СОВЕТАБАД КӘНД САКИНИ САҺИБ ВӘЛИЈЕВ јазыр ки, бир ајаггабыны тә'мир етдирмәк үчүн рајон мәркәзинә кетмәли олуруг. Мәдәнијјәт евиндән, адичә идман мејданчаларындан мәһрумуг. Колхозумузун әһатә етдији кәндләрин һеч бириндә ушаг бағчасы јохдур. Һејвандарлыгда вә картофчулугда гадынларын әл әмәјини јүнкүлләшдирмәк үчүн һеч бир иш көрүлмүр. Вә с. вә и. а.

Мүәллиф БАБӘК САЛМАНОВУ ДА (ИМИШЛИ РАЈОНУНУН ТЕЛИШЛИ КӘНДИ) колхоз идарә һеј'әтинин, јерли ичтимаи тәшкилатларын мөвчуд проблемләрә лагејд мүнасибәти, «лидерләрин» һәрәкәтсизлији нараһат едир. Јазыр ки, бир вахтлар кәндимиздә клуб олуб. Сонра ону сөкдүләр... вә о вахтдан клубсуз галдыг. Китабханамыз колхозун анбарында јерләшир, һәмишә дә гапысы гыфыллыдыр. Сач вурдурмаг, палтар вә ајаггабы тикдирмәк үчүн ја Имишлинин өзүнә, ја да Күрдәмирә кетмәјә мәчбур олуруг...

Белә-белә сөһбәтләри ешидәндә уста Сәфтәри јада салмајыб нејләјәсән?!

Уста сәфтәрлик елә бир бәладыр ки, о, һәм дә лагејдлик, сүрүндүрмәчилик, бүрократчылыг, либераллыг кими хәстәликләрә мүбтәладыр. Нә гәдәр ки, уста сәфтәрләр сырамызда вар, белә хәстәликләр дә арамыздан чыхмајачаг.

Јенә охучуларын јаздыгларындан мисаллар кәтирәк. ЧӘЛИЛАБАД РАЈОНУНУН СВЕТЛАЈА ЗАРЈА КӘНДИНДӘН ЕЛШӘН ЧӘФӘРОВ билдирир ки, «Бакы фәһләси» адына чинс мал-гара фермасында чобан ишләјәркән ферма бригадири Әләвсәт Әмәнов тәрәфиндән ганунсуз олараг ишдән чыхарылыб. Мәһкәмә васитәсилә ишинә гајыдыб. Лакин ишсиз галдығы мүддәт үчүн әмәк һаггынын өдәнилмәси барәдә көстәриш ајлардан бәридир ки, јеринә јетирилмир. Рајонда һансы тәшкилата үз тутур, елә бил дәрин бир гујуја даш атыр, сәс-сәмир чыхмыр.

АСТАРАДАКЫ 30 НӨМРӘЛИ ДӘМИРЈОЛ 8 ИЛЛИК МӘКТӘБИН БИР ГРУП МҮӘЛЛИМИ адындан алдығымыз мәктуб да бу чәһәтдән характерикдир. Мәктубда дејилир ки, «негатив һаллар инди дә мәктәбимиздә галмагдадыр, мүәллимләр, шакирдләр дурғунлугдан хилас ола билмирләр... Дәрс бөлкүсүндә позунтулара јол верилир... Әсас сәбәб дә мәктәб директорунун һәр бир мәсәләдә «диктаторлуғу», «мәнәм-мәнәм» демәси, мәктәби бүрократик идарәјә чевирмәсидир. Мәктәб коллективи директорун инзибати-амирлик иш үсулу барәдә рајонда о тәшкилат галмајыб ки, хәбәр вермәсин. Азәрбајчан Дәмир Јолу Тәдрис Мүәссисәләри шө'бәсинин гапысы да дәфәләрлә дөјүлмүшдүр. Лакин ешидән чох олса да тәдбир көрән, бизә чаваб верән јохдур».

Биз уста сәфтәрлијә даир чох мәктубдан мисал кәтирә биләрдик. Анчаг буна еһтијач вармы? Мәтләбимиз онда иди ки, дејәк: уста сәфтәрләр арамызда чохдурлар вә биз онларын ләнклијинә, сојугганлылығына, та нә билим нәјинә сәбрлә дөзүрүк. Нијә? Она көрә ки, өз арамыздыр, бизим чохумуз да һәлә ингилаб һавасы илә јашамырыг. Белә олан һаләтдә исә уста сәфтәрләр бизә әл верир. Чүнки тәләбкар дејилләр, «мәнә дәјмә, сәнинлә ишим јохдур» шүары илә јашајырлар. Бәлкә дүз демирик? Һәр һалда беләдир. Әкс тәгдирдә коллектив сөзү бир јерә гојуб уста сәфтәрләри кабинетләрдән елә говарлар ки, чәкичләри дә јадларына дүшмәз. Ингилабда кәрәк күзәшт олмасын ахы.

Елчин МЕҺРӘЛИЈЕВ.

«ГАФГАЗ-88» ӘЛАГӘ ЈАРАДЫР

Бөјүк Британијанын, Азәрбајчанын, Ерменистанын вә Күрчүстанын дөвләт бајраглары тәсвир едилмиш үч Загафгазија республикасынын контур хәритәси Британија фирмаларынын тичарәт әлагәләри јарадан «Гафгаз-88» нүмајәндәлији үчүн емблем сечилмишдир. Нүмајәндәлик октјабрын 24-дә Бакыда, «Москва» меһманханасынын ичлас салонунда ишә башламышдыр. О, «Барри Мартин» ширкәтләр бирлијинин тәшәббүсү вә Азәрхаричтичарәт Бирлијинин фәал көмәји илә тәшкил едилмишдир. Гәрбдә чох мәшһур олан фирмаларын нүмајәндәләри ики күн әрзиндә Азәрбајчан мүәссисәләринә, бирликләринә, идарә вә тәшкилатларына өзләринин совет шәрикләринә нә тәклиф едәчәкләри барәдә мә'лумат вермишләр, бир шәртлә ки, онлар әмәкдашлыг етмәк истәсинләр. Нүмајәндәләрин ишкүзар тәклифләри марагла гаршыланмышдыр.

Тә'јин едилмиш вахтдан бир саат әввәл баша чатан семинарын рәсми һиссәсинин ахырында габагчадан нәзәрдә тутулмајан бир әһвалат олмушдур. Ихтирачылыг методолокијасы мәркәзинин директору Т. Имамәлијев «Сајмон-Карвс» фирмасынын директору У. Раста хүсуси приз — мәркәз әмәкдашларынын һазырладыглары «Комәл» бејнәлхалг компүтер әлифбасы тәгдим етмишдир. Беләликлә, ишин лап башланғычындан сәмимилик вә меһрибанлыг шәраити јарадылмышдыр.

«Сајмон-Карвс» фирмасынын нүмајәндәси, рус дилиндә сәрбәст данышан Л. Андерсон Азәринформун мүхбири илә сөһбәтиндә демишдир: Бизим фирма ССРИ илә чохдан танышдыр. Әмәкдашлығын отуз или әрзиндә сизин өлкәнизин мүәссисәләри илә бағлашмаларын мәбләғи 700 милјон фунт стерлингә чатмышдыр. Өзү дә бу, зәннимчә, имканларымызын сон һәдди дејилдир. Әминәм ки, Бакыда јени шәрикләр тапа биләчәк, онлар илә узунмүддәтли вә гаршылыглы сурәтдә фајдалы ишкүзар әлагәләр јарадачағыг.

Бу сөзләр данышыгларда тәсдиг едилмишдир. Ишкүзар сөһбәтләрә башламаг барәсиндә нүмајәндәлијин тәклифинә отуздан чох мүәссисә вә тәшкилат сәс вермишдир. Данышыглар салону адамла долу иди. Республика Дөвләт Мадди-Техники Тәчһизат Комитәсинин вә Автомобил Јоллары Тикинтиси вә Истисмары Назирлијинин, Сумгајытмәишәткимја Истеһсал Бирлијинин, Елми Тәдгигат Кардиолокија Институтунун, Металмәдәнимәишәт заводунун, Баш Аптекләр Идарәсинин вә бир чох башга тәшкилатларын нүмајәндәләри өзләринин потенсиал шәрикләринә өз имканларындан сөһбәт ачмышлар.

Азәрхаричтичарәт Бирлијинин директору Ә. Һүсејнов дејир: Ачығыны дејим ки, Британија фирмалары илә данышыглар апармаг вә конкрет коммерсија мәсәләләрини һәлл етмәк имканынын бизим тәрәфдә белә мараг доғурачағыны кәзләмирдик. Зәннимчә, көрүшүн иштиракчылары данышыгларын нәтичәләриндән чох разы галмышлар. Данышыглар баша чатандан сонра Бакыда хејли илкин сазиш бағланмышдыр.

Бакыда оларкән гонаглар Бакыкондисионер Бирлијинә, Азәрбајчан тарихи музејинә кетмишләр.

Дүнән сәһәр Британија бизнесменләринин нүмајәндә һеј'әти Тбилисијә јола дүшмүшдүр.

(Азәринформ).

ТӘБӘССҮМ

БУ АЗДЫР

—Хаһиш едирәм, мәни хора көтүрүн. Анам дејир ки, чох јахшы сәсим вар.

—Ананын белә демәси чох аздыр, гоншулардан да тә'минат алыб кәтирмәлисән.

БИЛСӘЈДИМ

—Көрүрсүнүз, сизи нечә тәмизә чыхардым. Мәни вәкил котүрдүјүнүзә севинирсинизми?

—Һәр шеј јахшы гуртарды. Анчаг мән јазыг сиз дејән кими күнаһсыз олдуғуму билсәјдим һеч вәкил тутмаздым.

ДОЛАНАРЫГ БИРТӘҺӘР

Тој кечәсинин сәһәри әр арвадына дејир:

—Әзизим, мән һәлә сәнә һамысыны демәмишәм... Мән үч ушаг үчүн алимент дә верирәм.

—Бу, һеч дә горхулу дејил, мән дә ики ушаг үчүн алимент алырам, биртәһәр доланарыг.

СОЈУНМАГ ГАДАҒАН ДЕЈИЛ

Чај саһилиндә отуран кәнч балыгчы көзәл бир гызын чиммәјә һазырлашмасына тамаша едир. Гыз суја кирмәк истәјәндә балыгчы:

—Бу јерләрдә чиммәк гадағандыр,—дејә гышгырыр.

—Бәс, буну сиз мәнә нијә сојунмаздан әввәл демирдиниз.

—Бурада сојунмаг һеч дә гадаған дејил,—дејә кәнч балыгчы дилләнир.

ҺЕЧ КӘС КӘЛМӘЈИБ

—Ад күнүнүзү тәбрик едирәм!

—Чох сағ олун! Чох сағ олун! Сиздән башга һеч бир әчлаф мәни тәбрик етмәјә кәлмәјиб.

РЕСТОРАНДА

Мүштәри официанты чағырыб дејир:

—Бир бахын, мәним гәдәһимдә милчәк үзүр.

—Бош шејдир, гәдәһин һамысыны ичмәјәчәк, нараһат олмајын.

Рус дилиндән тәрчүмә едәни: Рамиз БАҒЫЈЕВ.

КУМРАҺЛЫГ РЕСЕПТИ

Пәһриз барәдә һеч јердә Америка Бирләшмиш Штатларындакы гәдәр тәдгигатлар вә тәклифләр чап едилмир. Һәмин мөвзуда 700 сәһифәлик ахырынчы мә'рузәдә дејилир: «Сизин једијиниз хөрәкләр сизи өлдүрә биләр». Вә мәсләһәт көрүрләр ки, даш әсрләрдәки әчдадларымыз кими гидаланын: дузу аз гәбул един, балыға, тојуға, ән башлычасы исә мејвә вә тәрәвәзә үстүнлүк верин.

Американлылар чохдан баша дүшүбләр ки, ән башлычасы һәрәкәт етмәкдир. Һазырда өлкәдә хидмәтиндән 10 милјон адамын истифадә етдији 15 мин сағламлыг клубу вардыр.

Мүтәхәссисләр белә һесаб едирләр ки, һәр һансы бир мәшги әлдән дүшәнәдәк етмәк о гәдәр дә вачиб дејилдир. Әксинә, мәшгләр јормамалыдыр, чансыхычылыг јаратмамалыдыр, сизи севиндирмәлидир. Ола билсин ки, елә буна көрә дә сон вахтлар велосипед сүрмәк даһа чох дәбдәдир. Ахырынчы дөрд илдә АБШ-да велосипеддән истифадә едәнләрин сајы 17 милјон нәфәрә чатмышдыр. Велосипед сүрәнләрин үчдән ики һиссәси гадынлардыр. Велосипед сүрмәклә мәшғул оланлар әминдирләр ки, бу заман алынан һәзз сағламлыгла бирләшир вә аеробиканын вердији хејирдән һеч дә аз фајда вермир. Үстәлик сүр'әт вә әтраф мүһит хош әһвал-руһијјә јарадыр.

Бәдән тәрбијәси илә мәшғул олмаға башлајанларын гаршысында ики суал дурур: нә гәдәр мәшғул олмаг лазымдыр. Вә бу, нә чүр фајда верәчәкдир? Буна чаваб алмаг үчүн әввәлчә мүәјјәнләшдирмәк лазымдыр, көрәк гаршыныза нә мәгсәд гојмусунуз (көкәлмәк, јохса күмраһлығынызы артырмаг?) вә ондан сонра мәшғәләләрин програмы тәртиб едилир. Мисал үчүн, әкәр сиз чәми һәфтәдә үч дәфә 15 дәгигә бәдән тәрбијәси илә мәшғул олсаныз да өзүнүзү јахшы һисс едәчәксиниз, лакин арыгламаг үчүн бу аздыр. Һамы үчүн ејни ресепт ола билмәз, — мүтәхәссисләр белә дејирләр. Бә'зиләри гачмаға үстүнлүк верирләр, бә'зиләри кәзмәјә вә јахуд үзмәјә. Ән башлычасы—даима мәшғул олмаг лазымдыр. Онда сиз чох јашајачаг, өзүнүзү јахшы һисс едәчәк, јахшы көрүнәчәксиниз.

Сизә көмәк едәчәк гајдаларын бир нечәси бунлардыр:

1. Нәтичәләри тезликлә көзләмәјин! Үзкүчлүклә, гачыш вә ја јеримәклә 2—3 ајдан чох мәшғул олмаг лазымдыр ки, бу сизин сағламлығыныза тә'сир етсин, сиз јахшы көрүнәсиниз. Әкәр сиз артыг чәкинизи атмаг истәјирсинизсә, 4—6 аја гәдәр мәшғул олмаг лазымдыр.

2. Тәкбашына јох, достларла, груп һалында мәшғул олмаг даһа асандыр.

3. Һәфтә әрзиндә тәдричән мүрәккәбләшдирмәклә гаршыныза дәгиг вәзифә гојун.

4. Мәшғәләләрин нөвләрини дәјишин, чалышын мүхтәлиф олсун, сүстлүкдән гачын, мәшғәләләри марагла един (јеријәркән радиоја гулаг асмаг, мусиги динләмәк олар). Идманын бир нөвүндән о биринә кечмәк тәкчә сизин һәјатынызы рәнкарәнк етмир, һәм дә мусгулларынызын мүхтәлиф чүр ишләмәсинә сәбәб олур. Истираһәти дә унутмаг олмаз. Һәмишә јахшы көрүнмәк үчүн һәфтәдә үч-дөрд дәфә 20—30 дәгигә мәшғул олмаг кифајәтдир!

Өз бәдәнинин физики мәшги илә мәшғул олмаға башламаг истәјәнләр үчүн тәхмини чәдвәл беләдир:

Базар ертәси—мәшг, кимнастика (20 дәгигә).

Чәршәнбә ахшамы—истираһәт.

ИДМАН

Чәршәнбә—аеробика (30 дәгигә).

Чүмә ахшамы—истираһәт.

Чүмә—истираһәт.

Шәнбә—сәһәр: чәкиб узатмаг үзрә мәшг (15 дәгигә), наһардан сонра: велосипед, үзмәк вә с. вә и. (1 саат).

Базар—истираһәт.

Физики һазырлыг ветеранлары үчүн «J. С. нјус енд уорлд рипорт» журналы даһа мүрәккәб мәшг програмы тәклиф едир:

Базар ертәси—мәшг, кимнастика, аеробика (30 дәгигә).

Чәршәнбә ахшамы—истираһәт.

Чәршәнбә—гачыш, аеробика (30 дәгигә).

Чүмә ахшамы—чәкиб узатмаг үзрә мәшг, кимнастика (30 дәгигә) үстәкәл үзмәк (вә јахуд теннис)—30 дәгигә.

Чүмә—истираһәт.

Шәнбә—велосипед сүрмәк, һәрәкәт етмәк вә с. вә и. (1—2 саат).

Базар—истираһәт.

Чәкисинин артмасыны истәмәјәнләр јадда сахламалыдырлар ки, јејилмиш бир шоколаддан алынан калорини јох еләмәкдән өтрү ја 23 дәгигә гачмаг, ја 45 дәгигә аеробика илә мәшғул олмаг, јахуд да бир саатадәк үзмәк лазымдыр.

Л. ПОДЗОЛКА.

ДҮНЈА ЧЕМПИОНУНУН ДАҺА БИР ГӘЛӘБӘСИ

Үчгат дүнја чемпиону Һарри Каспаров Рејкјавикдә кечирилән Дүнја кубоку уғрунда јарышларын үчүнчү мәрһәләсинин галиби олмушдур. Бакылы гроссмејстер сонунчу — он једдинчи турда Југославија шаһматчысы Һ. Николичлә көрүшдә һеч-һечә илә кифајәтләнмиш вә беләликлә, 11 хал топлајараг биринчи јери тутмушдур.

Лвовлу гроссмејстер А. Бељавски галибдән јарым хал кери галмышдыр. Јарышларын сонунчу күнү о, Б. Спасскијә (Франса) удузмушдур.

Турнирин үчүнчү мүкафатчысы да совет идманчысы, кечмиш дүнја чемпиону М. Тал олмушдур. Ригалы гроссмејстер сонунчу турда таллинли Ј. Елвестлә көрүшүнү һеч-һечә баша чатдырмышдыр.

Һәмин турда З. Рибли (Мачарыстан) М. Петурссона (Исландија) галиб кәлмиш, В. Корчној (Исвечрә) исә дикәр мачар шаһматчысы Д. Сакса мәғлуб олмушдур. Галан көрүшләр, о чүмләдән А. Соколова А. Јусуповун көрүшү һеч-һечә нәтичәләнмишдир.

Һәр бири 9,5 хал топламыш Ј. Һјартарссон (Исландија) вә Ј. Елвест 4—5-чи јерләри бөлүшдүрмүшләр. Үч идманчы, о чүмләдән А. Јусупов 9 хал топламышлар. Совет идманчылары арасында ән зәиф нәтичәни А. Соколов (јери кәлмишкән, бу турнирдә Һ. Каспаров тәкчә она удузмушдур) көстәрмишдир. О, 8 хала 12—13-чү јерләри бөлүшдүрмүшдүр.

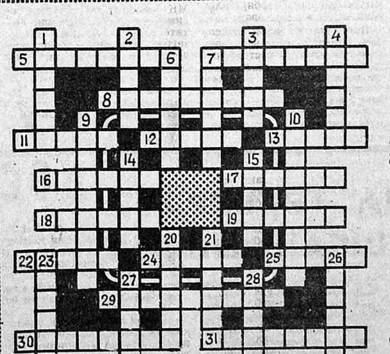

КРОССВОРД

СОЛДАН САҒА: 5. Гијмәтли даш. 7. М. Һүсејнин «Абшерон» романында сурәт. 8. XVII әср һолланд рәссамы. 11. Италија коммунистләринин гәзети. 12. Нијазинин балети. 13. Кавалы чинсиндән битки вә онун мејвәси. 16. Синтетик лиф. 17. Али мәктәб мүдавими. 18. Ү. Һачыбәјовун романсы. 19. Јыртычы гуш. 22. Хәзәр дәнизинә төкүлән чај. 24. Биналарда ағырлығы сахлајан шагули дајаг. 25. Јунан әлифбасынын сон һәрфинин ады. 29. Дәгиг саат. 30. Јүксәк температуру тә'јин едән чиһаз. 31. Сүр'әтлә учан гуш.

ЈУХАРЫДАН АШАҒЫЈА: 1. Франсыз јазычысы вә сијаси хадим, Бејнәлхалг Ленин мүкафаты лауреаты. 2. Дүзбучаглы үчбучаглынын тәрәфләриндән бири. 3. Бразилија јазычысы, Бејнәлхалг Ленин мүкафаты лауреаты. 4. А. Чаковскинин романы. 6. И. Әфәндијевин «Бүллур сарајда» пјесиндә сурәт. 7. Әдәби жанр. 9. Норвечдә лиман. 10. Ашыг маһнысы. 14. Инсан чәмијјәтинин инкишафыны өјрәнән елм. 15. М. Ибраһимовун «Бөјүк дајаг» романында сурәт. 20. Ијнәјарпаглы, һәмишәјашыл ағач. 21. Јағда биширилән хәмир хөрәји. 23. Классик вә ашыг әдәбијјатында ишләдилән лирик ше'р формасы. 26. Балина овламаг үчүн силаһ. 27. Дөвләт мүкафаты. 28. Идман јарышларынын башланмасы.

Редактор Ј. КӘРИМОВ.

РЕДАКСИЈАНЫН ВӘ МӘТБӘӘНИН ҮНВАНЫ:
370146, БАКЫ—146,
МӘТБУАТ ПРОСПЕКТИ,
529-чу МӘҺӘЛЛӘ.

Редаксија VIII мәртәбәдә јерләшир.

ТЕЛЕФОНЛАР

Редактор—32-12-65; редактор мүавини—32-12-46; мәс'ул катиб—32-60-95; шө'бәләр; комсомол һәјаты вә әмәкчи кәнчләр—32-19-27; тәблиғат вә коммунист тәрбијәси—32-60-62; елм вә тәдрис мүәссисәләри—32-19-09; јарадычы кәнчлик вә естетик тәрбијә—32-19-08; мәктублар—32-29-11; бөлмәләр: бәдән тәрбијәси, идман вә күтләви мүдафиә ишләри—32-60-62; комсомол прожектору—32-60-62; корректор—32-19-21; фотолабораторија—32-60-66; мә'лумат үчүн—38-53-69; мүһасибат—32-79-44; е'ланлар—38-53-63.

П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 М 1 2 3 4 5 6 7 8 БАКЫ, «КОММУНИСТ» НӘШРИЈЈАТЫНЫН МӘТБӘӘСИ. БАКУ, ТИПОГРАФИЯ ИЗДАТЕЛЬСТВА «КОММУНИСТ». ФГ 18556 Сифариш 8415